M+J

Bidezko Mundurantz (M+J)

PROGRAMA

HAUTESKUNDE OROKORRAK

2026

BIDEZKOA EZ BADA, ALDATU. / 29N

2004tik mundu justuago baten alde lan egiten dugu, zorroztasunez, errespetuz eta senidetasunez.

HAUTESKUNDE-PROGRAMA · 29N 2026

Aurkibidea

32 ardatz mundu bidezkoago baterako · sakatu ardatz bakoitza hara joateko · Ikusi kolektiboen gida →

01	Etxebizitza	4
02	Bizikidetza	12
03	Adinekoak	15
04	Haurtzaroa eta nerabezaroa	18
05	Gazteak	21
06	Pentsioak	23
07	Zerga-sistema bidezkoa eta finantza publikoen iraunkortasuna	25
08	Lan duina	28
09	Autonomoak	31
10	Industria	33
11	Osasun publikoa, unibertsala eta kalitatezkoa	36
12	Osasun mentala	39
13	Bizitzaren hasieran eta amaieran zaintzea	41
14	Hezkuntza ekitatiboa, inklusiboa eta kalitatezkoa	43
15	Zientzia eta ikerketa	46
16	Migrazio-politika	48
17	Klima-larrialdiaren aurkako borroka	51
18	Planetaren eta biodibertsitatearen zaintza	53
19	Trantsizio energetikorako politikak	56
20	Animalien babesa	59
21	Kultura	61
22	Kanpo-politika bakearen eta garapen iraunkorraren zerbitzura	63
23	Kalitate demokratikoa	66
24	Gobernu ona	70
25	Herritarren parte-hartzea	72
26	Pobrezia desagerraraztea	74
27	Genero-berdintasuna eta emakumeen eskubideen babesa	76
28	LGTBI pertsonen eskubideak eta benetako berdintasuna	79
29	Etxegabezia	81
30	Espetxeak eta gizarteratzea	84
31	Nazioarteko lankidetza	86
32	Landa-eremua berriro populatzea	89
+	*Iturri dokumentalak eta gizarte zibilaren ekarpenak*	91

ETIKETA TRANSBERTSALAK

Kolektiboen gida

Aurkitu gehien eragiten dizuten proposamenak. Sakatu ardatz bakoitza hara joateko.

Eskubideak eta demokrazia

- 02 Bizikidetza
- 16 Migrazio-politika
- 23 Kalitate demokratikoa
- 24 Gobernu ona
- 25 Herritarren parte-hartzea
- 27 Genero-berdintasuna eta emakumeen eskubideen babesa
- 28 LGTBI pertsonen eskubideak eta benetako berdintasuna
- 30 Espetxeak eta gizarteratzea

Mundua eta bakea

- 22 Kanpo-politika bakearen eta garapen iraunkorraren zerbitzura
- 31 Nazioarteko lankidetza

Gizarteratzea

- 01 Etxebizitza
- 04 Haurtzaroa eta nerabezaroa
- 08 Lan duina
- 16 Migrazio-politika
- 26 Pobrezia desagerraraztea
- 29 Etxegabezia
- 30 Espetxeak eta gizarteratzea

Berdintasuna

- 27 Genero-berdintasuna eta emakumeen eskubideen babesa
- 28 LGTBI pertsonen eskubideak eta benetako berdintasuna

Ekonomia eta enplegua

- 05 Gazteak
- 06 Pentsioak
- 07 Zerga-sistema bidezkoa eta finantza publikoen iraunkortasuna
- 08 Lan duina
- 09 Autonomoak
- 10 Industria
- 19 Trantsizio energetikorako politikak

Ezagutza eta kultura

- 15 Zientzia eta ikerketa
- 21 Kultura

Zerbitzu publikoak

- 03 Adinekoak
- 11 Osasun publikoa, unibertsala eta kalitatezkoa
- 12 Osasun mentala
- 13 Bizitzaren hasieran eta amaieran zaintzea
- 14 Hezkuntza ekitatiboa, inklusiboa eta kalitatezkoa

Adinekoak

- 03 Adinekoak
- 06 Pentsioak
- 13 Bizitzaren hasieran eta amaieran zaintzea

Planeta

- 17 Klima-larrialdiaren aurkako borroka
- 18 Planetaren eta biodibertsitatearen zaintza
- 19 Trantsizio energetikorako politikak
- 20 Animalien babesa
- 32 Landa-eremua berriro populatzea

Landa-eremua

- 09 Autonomoak
- 18 Planetaren eta biodibertsitatearen zaintza
- 21 Kultura
- 32 Landa-eremua berriro populatzea

Familiak eta haurrak

- 01 Etxebizitza
- 04 Haurtzaroa eta nerabezaroa
- 13 Bizitzaren hasieran eta amaieran zaintzea
- 14 Hezkuntza ekitatiboa, inklusiboa eta kalitatezkoa
- 26 Pobrezia desagerraraztea

Gazteak

- 01 Etxebizitza
- 05 Gazteak
- 12 Osasun mentala
- 14 Hezkuntza ekitatiboa, inklusiboa eta kalitatezkoa

01

ARDATZA 01 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Etxebizitza

Zuretzat garrantzitsua bada: Gizarteratzea | Gazteak | Familiak eta haurrak

> *M+Jrentzat etxebizitza giza eskubide bat da, eta bizitza duin, autonomo eta komunitarioa garatzeko ezinbesteko baldintza; inoiz ez aktibo finantzario bat, ezta ondarea metatzeko tresna bat ere.*

HELBURUAK

Eskubide hori bermatzeko, gizarte osoaren erantzukizun partekatua behar da, bai eta politika publiko handinahiak, iraunkorrak eta bidezkoak ere, pertsonen beharrak eta ongizate komuna erabakien erdigunean jarriko dituztenak.

Konpromiso horretan aurrera egiteko, gure etxebizitza-programak helburu hauek ditu:

- Pertsona guztiek etxebizitza duin, egonkor eta eskuragarri bat izan dezaketela bermatzea, haren kostuak beste oinarrizko behar batzuk asetzea eragotzi gabe.
- Etxebizitza-parke publiko eta sozial zabala, iraunkorra eta jasangarria sortzea, egungo eta etorkizuneko belaunaldiak babestuko dituena.
- Alokairuaren gehiegizko prezioak eta higiezinen espekulazioa murriztea, etxebizitzaren funtzio sozialari lehentasuna emanez, aktibo finantzario soil gisa erabiltzearen aurrean.
- Eskuragarri dagoen etxebizitza-eskaintza handitzea, hutsik dauden higiezinak aprobetxatuz, dauden eraikinak birgaituz eta etxebizitza eskuragarri berriak sustatuz.
- Maizterrak babestea, eta jabe txikiei segurtasun juridikoa eta berme bidezkoak eskaintzea, alokairu-harreman egonkor eta orekatuak sustatuz.

- Hiri eta herri bizigarriagoak, inklusiboagoak eta jasangarriagoak eraikitzea, non pertsona guztiek beren bizi-proiektua garatu ahal izango duten, beren auzoetatik kanporatuak izan gabe.
- Etxegabezia pixkanaka desagerraraztea, etxebizitza egonkor baterako sarbidea gizarteratzearen eta autonomia pertsonalaren abiapuntutzat hartuta.
- Pertsona edo familia zaurgarririk etxegabetze baten ondorioz etxerik gabe gera ez dadin saihestea, bizitoki-alternatiba egokiak eta esku-hartze publiko prebentiboa bermatuz.

Laburbilduz, nahi dugu etxe bat izatea ez dadila izan zorte kontua, ez jaiotzen garen lekuaren araberakoa, ez gure familiaren ondarearen araberakoa. Inork ez dezala aukeratu behar etxebizitza ordaintzearen, elikatzearen edo duintasunez bizitzearen artean.

NEURRIAK

01 Alokairuko etxebizitza eskuragarrien parke publiko handi bat sortzea.

Etxebizitza sozialaren parkea nabarmen handitzea; parke hori alokairura bideratuta egongo da betiko, kontrol publiko edo sozialen bat izanik.

Etxebizitza horietako maizterrek beren errentaren araberako alokairua ordainduko dute; urtero berrikusiko da, une bakoitzeko baldintza ekonomikoetara egokitzeko, gora zein behera, eta ez du inoiz familia-errentaren %30 gaindituko.

%5eko helburua (egungo %1,1etik abiatuta): 2030ean, gutxienez, izaera iraunkorreko 1,35 milioi etxebizitza sozial eta eskuragarri izatea, hurrengo hamarkadan %10eko parke sozial baterantz egiteko lehen urrats gisa.

AHALEGINA ZENBAKITAN

Etxebizitza-parke publiko eta sozialaren bide-orria

%1,1 → %5
etxebizitza-parkearena 2030ean

1,35 M
etxebizitza sozial eta eskuragarri iraunkor

≤ %30
familia-errentarena, gehieneko alokairu gisa

× 12–18
egungo urteko estatu-ekarpena

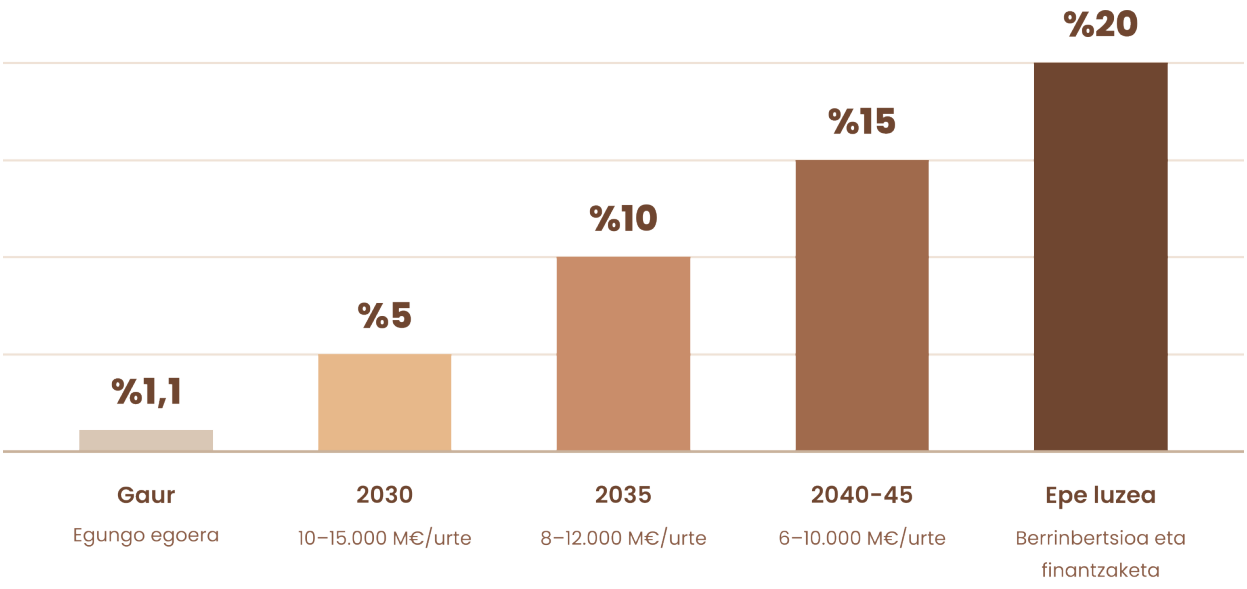

Alokairu sozial eta eskuragarriko etxebizitza-parkearen ehunekoa epemugaren arabera, gomendatutako estatuko aurrekontu-ahaleginarekin.

HELBURUA	EPEMUGA	GOMENDATUTAKO ESTATUKO AURREKONTU-AHALEGINA
%5	2030	10–15.000 M€/urte
%10	2035	8–12.000 M€/urte
%15	2040-45	6–10.000 M€/urte
%20	epe luzea	pixkanaka, berrinbertsioaren eta finantzaketaren bidez

Zenbat eta handiagoa izan parke publikoa, orduan eta behar txikiagoa egongo da zergekin soilik finantzatzeko: errenta sozialek diru-sarrera errepikakorrak sortzen dituzte.

(Gaur egun, 2026-2030eko Etxebizitzaren Estatuko Planak 7.000 M€ mugiarazten ditu bost urtean, eta horietatik 4.200 M€ estatukoak dira. Urtean estatuko 10.000–15.000 M€-ko proposamen honek egungo Etxebizitzaren Estatuko Planaren urteko batez besteko

estatu-ekarpena 12–18 aldiz biderkatuko luke, gutxi gorabehera. Horrek eskala-aldaketa ekarriko luke Espainiako etxebizitza-politikan).

Urteko estatuko aurrekontu-ahalegina

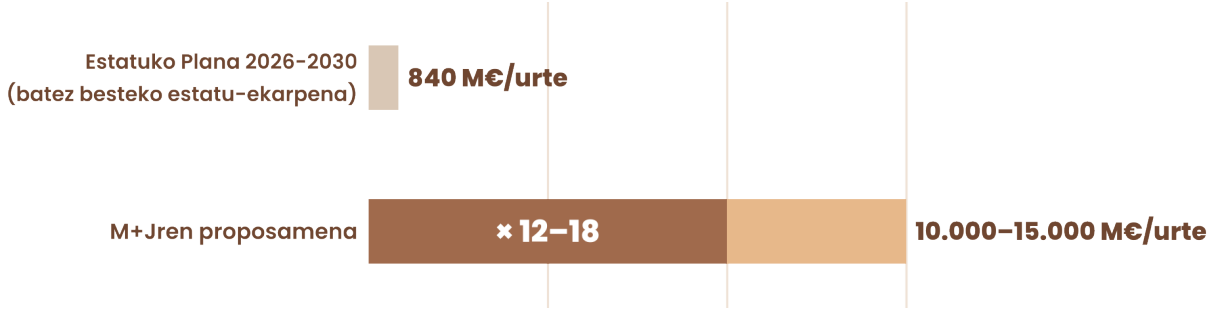

2026-2030eko Estatuko Planaren batez besteko estatu-ekarpena (4.200 M€ bost urtean), M+Jren proposamenaren aldean.

02 Babes ofizialeko etxebizitzaren izaera publiko eta iraunkorra bermatzea.

- Babes ofizialeko etxebizitza orok kalifikazio hori betiko mantenduko du. Salmenta-prezio maximoa Kontsumo Prezioen Indizearen (KPI) arabera eguneratuko da, higiezinen merkatuaren gorabeheretatik desberdinduta, eta administrazio eskudunak zehaztu eta gainbegiratuko du.
- Administrazioak lehentasunez erosteko eta atzera eskuratzeko eskubidea izango du babes ofizialeko etxebizitza bakoitzaren salmentan, etxebizitza hori eskuratu ahal izateko edo beste eskatzaile bati eskualdatzea errazteko, babes ofizialeko etxebizitza izaten jarrai dezan bermatuz.
- Alokairuko etxebizitza publikoak enpresa pribatuei saltzea, lagatzea edo eskualdatzea debekatuko dugu, edozein formula juridikoren bidez, ondare publikoan jarraitzen dutela eta alokairu sozial eta eskuragarrira bideratzen direla bermatuz.

03 Lurzoru eta higiezin publikoak mugiaraztea.

- Lehentasuna ematea etxebizitza sozial eta eskuragarria eraikitzeari eta eraikin publikoak birgaitzeari, etxebizitza gisa egokitzeko, erabilera-aldaketa erraztuz.
- Gutxi erabilitako eraikin publikoen inbentarioa egitea, batez ere hirietako gune zentralenetan dauden eraikin handiena, eta zerbitzu publiko bat emateko

ezinbestekoak ez direnak etxebizitza sozial eta eskuragarrira bideratzea, ondare publikoaren erabileran austeritate- eta efizientzia-irizpideak aplikatuz.

- Lurzoru publikoa saltzea eta hirigintza-aprobetxamenduak diru bihurtzea debekatzea, udalei aparteko finantzaketa emanez.
- Benetako lurzoru-erreserbak finkatzea, eta hirugarren sektorearentzat lurzoru eta higiezin publikoen gaineko lehentasunez erosteko eta atzera eskuratzeko eskubidea ezartzea.
- Eraikin publikoen balorazioak kontrolatzea eta ikuskatzea, bai eta higiezin-aktibo pribatuen balioan eragina izan dezaketen higiezin-aktibo publikoetako inbertsioak ere.

04 Alokairu pribatuak arautzea.

- Erreferentziazko alokairu bat ezartzea eta prezioa mugatzea etxebizitzaren ezaugarrien eta kokapenaren arabera.
- Erakunde independente bat sortzea, Administrazioak finkatutako erreferentziazko alokairu-prezioak ez betetzea kontrolatu eta salatu ahal izateko.
- Ohiko etxebizitzaren alokairu-kontratuak mugagabeak izango dira, eta jabeak edo haren senide zuzenek etxebizitza behar dutela egiaztatzen bada edo maizterrak kontratua betetzen ez badu baino ez dira amaituko. Etxebizitza saltzeak ez du kontratua azkenduko, eta maizterrak erosteko lehentasun-eskubidea izango du.

05 Jabe txikientzako bermeak.

Maizterrak babestea bateragarria da pertsona fisiko gisa etxebizitza bat edo bi alokatzen dituztenei segurtasuna ematearekin. Haientzat proposatzen dugu:

- Neurri fiskalen bidez alokairu soziala sustatzea, bai jabearentzat bai maizterrarentzat, eta neurri horiek jabe handien eta txikien artean bereizteko mekanismoak ezartzea, azken horiei kalte neurrigabea eragitea saihestuz.
- Alokairu-aseguru publiko bat sortzea, Administrazioak bermatua, ordaindu gabeko errentak eta kalteak estaltzeko, beren etxebizitza erreferentziazko prezioaren berdina edo txikiagoa den prezioan alokatzen duten jabe pertsona fisikoentzat.

- Pizgarriak eta berme publikoak eskaintzea hutsik dauden etxebizitzak alokairu-merkatuan jartzen dituzten jabeei (7. neurria).
- Etxegabetzeen aurkako babes-politika baten kostua jabe txikien gain bidegabeki eror ez dadin saihestea. Konpentsazio-mekanismo publikoak ezartzea jabea bizirauteko errentaren mende nabarmen dagoen pertsona fisikoa denean.

06 Eraikuntza erraztea.

- Izapideak, burokrazia eta araudia sinplifikatzea, Eraikuntzaren Kode Teknikoaren (EKT) baldintzak malgutuz, betiere bizigarritasuna eta kalitatea bermatuta geratzen badira.
- Lankidetza-hitzarmenak ezartzea elkargo profesionalekin, aurreko puntua aplikatzea errazteko.
- Etxebizitza publikoa garatzeko enpresa sustatzaile/eraikitzaileen erregistro bat sortzea, enpresa akreditatuena eta Administrazioarekin lankidetzan aritzen direnena.
- Sustatzaile pribatuek garatutako etxebizitza publikoaren sustapena hobaritzea, Administrazioak etekina bermatuta, salmenten edo alokairuen kezkarik gabe.

07 Dauden etxebizitzak berreskuratzea.

- Hutsik dagoen etxebizitza merkatuan jartzea (etxebizitza mugiarazten duten jabeak pizgarriekin eta berme publikoekin sustatuz, eta alokairu- edo salmenta-merkatuan jartzen ez dutenak fiskalki proportzionalak diren neurriekin zigortuz).
- Gutxi erabilitako eraikinak berreskuratzea eta merkatuan jartzea sustatzea, eta erabileren eraldaketa bultzatzea.
- Hutsik dauden etxebizitzen errolda bat eta etxebizitza-eskatzaileen zerrenda bat sortzea.
- Etxebizitzak edo eraikinak birgaitzeko finantzaketa-ildo onuragarri bat ezartzea, betiere azkenean etxebizitzaren erabilera sozial bati lotuta geratzen direla bermatzen bada.
- Birgaitzea, dauden eraikinetan eraikigarritasuna osatzea eta hirigune historikoetako orubeak garatzea sustatzea, sektore berriak garatzearen aurrean.

08 Espekulazioa eta bizitegi-etxebizitza kanporatzen duten erabilerak geldiaraztea.

- Etxebizitza-erosketen kopuruaren araberako zerga-araubide esponentzial bat ezartzea, partikularrenak zein sozietateenak izan, eta aparteko fiskalitateen bidez jabe bakar baten esku etxebizitzak metatzea mugatzea, batez ere etxebizitza turistikoak.
- Sozietateen titulartasuna ikertzea, dagokien fiskalitatea saihestea eta sozietate pantailen eta tartekatuen erabilera eragozteko.
- Zerga-araubide berezi bat ezartzea atzerritarrek ezarritako muga batetik gorako prezioa duten etxebizitzak erosten edo alokatzen dituztenean.

09 Maizterraren Informaziorako eta Babeserako Agentzia Publikoa.

Estatu mailako tresna bat sortzea, autonomia-erkidegoekin eta udalerriekin koordinatua, edozein pertsonak doan jakin ahal izan dezan: bere eremuko batez besteko alokairua, erreferentziazko alokairua, araudirik dagoenean legezko prezio maximoa, maizterraren eskubideak, eskuragarri dauden laguntzak, bere kontratuaren baldintzak eta erreklamazio-bideak. Eta, batez ere: alokairu ilegal edo abusibo bat salatzeak ez diezaiola herritarrei aditu juridiko bihurtzera behartu.

10 Etxebizitzak eta hirigintzak politika beraren parte izan behar dute.

- Hiriek lehentasuna eman behar diete hurbiltasunak eta bizigarritasunak mugikortasun-beharrak murrizten dituzten hiri-ehunei.
- Hurbileko merkataritza babestea eta aniztasun ekonomiko eta soziala hondatzen duten merkataritza-ordezkapen prozesuak saihestea, baita gune jakin batzuetan merkataritza gentrifikatzaileen ezarpena mugatuz ere.
- Espazio publikoa berreskuratzea, gizartea eraikitzeko.
- Hirigintza-garapen berrietan, epe jakin batean gauzatzen direla bermatzea; epe hori betetzen ez bada, Administrazioak garatu ahal izango ditu garatu gabeko lursailak,

etxebizitza publikoa egiteko, epea bete ez dela justifikatu besterik egin gabe eta jabeari lurzoruaren balioaren truke eskuratuz, bere eskubidearen arabera.

11 Etxegabetzeen aurkako babesa.

- Etxegabetzeak gauzatzea etetea, pertsona edo familia egiaztatuta zaurgarritasun ekonomikoan edo beste edozein motatako zaurgarritasunean dagoenean eta/edo bizitoki-alternatiba egokirik ez duenean. Botatzea ezingo da gauzatu Administrazioak edo erakunde sozial eskudunak bermatutako bizitoki-irtenbide eraginkor bat egon arte.
- Bizitoki-defentsarako bulego publiko bat eta Alerta Goiztiarreko Sistema bat sortzea. Administrazio publikoak etxegabetzea gertatu aurretik jardun behar du, ez botatze-data bat dagoenean.
- Bizitoki-larrialdietarako Funts bat sortzea, etxegabetze bat etxegabezia bihur ez dadin.
- Kasu horietan, 5. neurrian aurreikusitako jabe txikientzako konpentsazio-mekanismoak aplikatzea.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Etxebizitza sozial eta eskuragarrien parkea	**Parkearen %1,1** Programaren datua	**%5 · ≥ 1,35 milioi etxebizitza**	**2030**
Parke soziala (epe luzera)	**Parkearen %1,1** Programaren datua	**Parkearen %10**	**2035**
Alokairuaren ahalegina	**Gazteen soldataren %98,7 bakarrik alokatzeko** CJE · 2025	**Alokairu soziala: inoiz ez familia-errentaren %30etik gora**	**2028**

GAUR: eskuragarri dagoen azken datu ofiziala, iturriarekin. HELBURUA: M+Jren konpromisoa 2026–2030 legegintzaldirako.

KONTSULTATUTAKO ITURRIAK [6] Oxfam Intermón [9] Red FACIAM

02

ARDATZA 02 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Bizikidetza

Zuretzat garrantzitsua bada: **Eskubideak eta demokrazia**

> *Jatorri, sinesmen eta bizimodu aniztasuna aberastasuna da, baina elkar ezagutzen dugunean eta berdin gisa tratatzen garenean baino ez. Beldurra ereiten duten eta kolektibo osoak seinalatzen dituzten diskurtsoen aurrean, bitartekaritzaren, bakerako hezkuntzaren eta justizia leheneratzailearen alde egiten dugu. Auzo eta herri batzuk nahi ditugu, non inor ez den susmagarri izango bere izenagatik, azalaren koloreagatik edo erlijioagatik.*

01 **Gorroto-diskurtsoen aurkako Estatu Itun bat onartzea**, egoera zaurgarrian dauden kolektiboei zuzendutakoen aurka, neurri eraginkorrekin; Itun Soziala sinatu duten gizarte zibileko erakundeen proposamenak jaso ditzala eta bideragarritasuna eta efizientzia ahalbidetuko dioten baliabide ekonomikoak izan ditzala. Aporofobia (pertsona pobreekiko arbuioa edo beldurra) aurre egin eta borrokatu beharreko gaitz gisa aitortzea.

02 **Arrazakeriaren eta xenofobiaren aurka borrokatzea**, kulturarteko bizikidetza sustatzea eta egoiliar diren pertsona migratzaileen parte-hartze politikorako eskubideetan aurrera egitea, gure gizarteari egiten dioten ekarpena aitortuz. Arrazakeriaren, islamofobiaren, antisemitismoaren eta antijitanismoaren aurkako Plan Nazional bat onartzea, tratu-berdintasunaren eta diskriminaziorik ezaren politikak indartuz eta gorroto-diskurtsoei eta diskriminazioari aurrea hartzeko eta

erantzuteko mekanismo eraginkorrak garatuz, hirugarren sektoreko erakundeekin lankidetzan.

03 **Hezkuntzari baliabide gehiago ematea, curriculumeko gaitasunak indartzeko**: giza eskubideekin, bake-kulturaren sustapenarekin, bizikidetza demokratikoarekin eta justizia leheneratzailearekin lotutakoak; ikastetxeetan eta komunitate-zentroetan hezkuntza emozionaleko eta gatazken ebazpen baketsuko programak, eskola-bitartekaritza eta zirkulu leheneratzaileak bultzatzeko; eta gu guztion ikuspegi kulturartekoa, erlijiosoa, espirituala eta etikoa indartzeko.

04 **Urte anitzeko finantzaketarako Estatuko Funts bat sortzea, integraziorako eta bizikidetzarako**, adingabe migratzaileen eta harrera-komunitateen artean. Funts horrek babesa emango die gizarte-tutoretzako programei, familia laguntzaileen sareei, komunitateko gazteekin partekatutako jarduerei, tokiko elkarteetako parte-hartzeari eta kulturarteko bizikidetza-proiektuei. Autonomia-erkidegoekin, udalekin eta gizarte-erakundeekin elkarrizketan, kalitate-, laguntza profesional-, haurren babes- eta emaitzen ebaluazio-irizpide komunak ezarriko dira, finantzaketa programen jarraitutasunari eta komunitate-lotura iraunkorrak sortzeko gaitasunari lotuz.

05 **Memoriaren, Erreparazioaren eta Justizia Leheneratzailearen Sare Publiko bat sortzea**, Estatuaren, autonomia-erkidegoen, toki-erakundeen eta erakunde espezializatuen arteko lankidetzaren bidez, indarkeria politikoen biktimei eta haien senideei arreta integrala, doakoa, irisgarria eta jarraitua bermatzeko. Sare horrek Gerra Zibilaren, frankismoaren diktaduraren, ETAren terrorismoaren eta giza eskubideen beste urraketa larri batzuen ondorioei helduko die, kasu bakoitzaren berezitasun historikoak eta juridikoak errespetatuz, erantzukizunak parekatu gabe eta biktimen eskubideak urardotu gabe.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Erregistratutako gorroto-delituak	1.955 gertaera Barne Ministerioa · 2024	**-%25**	**2030**
Arrazakeriaren, islamofobiaren, antisemitismoaren eta antijitanismoaren aurkako Plan Nazionala	*Neurri berria*	**Onartua, aurrekontu propioarekin eta urteko ebaluazioarekin**	**2027**
Memoria, Erreparazio eta Justizia Lehenetatzailearen Sare Publikoa	*Neurri berria*	**Martxan autonomia-erkidego guztietan**	**2028**

03

ARDATZA 03 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Adinekoak

Zuretzat garrantzitsua bada: Adinekoak | Zerbitzu publikoak

> *Adinekoek herrialde honi eutsi zioten, eta hura zaintzen jarraitzen dute. Eskubideekin zahartzea merezi dute, beren familietatik gertu eta aukeratzen duten lekuan, adina inoiz bazterketa-arrazoi izan gabe. Pandemiak gordinki erakutsi zigun zer gertatzen den negozioak duintasunak baino gehiago pisatzen duenean, eta ez dugu nahi errepika dadin.*

01 **Adinekoen Eskubideen Estatuko Lege Marko bat onartzea**, adinekoen oinarrizko eskubideak ezarriko dituena: osasun-, gizarte- eta egoitza-arretaren gutxieneko estandarrak, adinagatiko diskriminazioaren aurkako babesa, gizarte-parte-hartzearen bermea, zaintzarako eskubidea eta bizikidetza- eta bizileku-eredua aukeratzeko eskubidea. Lege horrek oinarrizko izaera izan beharko du, eta autonomia-erkidego guztiak, administrazio publikoak eta ondorengo arau-garapenak lotu beharko ditu. Hura betetzea auzitegietan eskatu ahal izango da, eta Parlamentuak aldian-aldian ebaluatuko du.

02 **Seniorren Enplegurako Estatuko Plan bat bultzatzea**, 50 urtetik gorakoen kontratazio egonkorrerako pizgarriak, prestakuntza eta birkualifikazio profesionalerako programa espezifikoak, lan-arloko adinkeriaren aurkako neurriak eta lan-orientaziorako zerbitzu espezializatuak jasoko dituena. Era berean, kontratazio publikoetan 50 urtetik gorako langileak sartzea balioetsiko duten irizpide sozialak ezarri beharko dira, gizarte-erantzukizuneko eta belaunaldien arteko kohesioko elementu gisa.

03 **Bigarren Aukeraren Legea erreformatzea**, zorrak barkatzea eraginkorra eta osoa izan dadin, administrazio publikoek birgaitze-ahaleginean parte har dezaten, Zerga Agentziarekin eta beste erakunde publiko batzuekin dauden zorrak legez araututako baldintzetan barkatu ahal izan daitezen, eta erretiratuen edo erretirotik gertu daudenen bazterketa ekonomiko iraunkorra saihets dadin.

04 **Zahartzaroan nola eta non bizi aukeratzeko eskubide eraginkorra aitortzea**. Horretarako, etxebizitza kolaboratiboak edo cohousinga, zerbitzu partekatuak dituzten apartamentuak, belaunaldi arteko etxebizitzak, tutoretzapeko etxebizitzak, komunitate-bizikidetzarako zentroak eta auzo eta udalerrietan integratutako egoitza txikiak bultzatuko dira. Finantzaketa publikoa ereduen aniztasuna sustatzera bideratu beharko da, eta ez soilik egoitza-modalitate bakar batera.

05 **Adinekoentzako osasun-arretako eredu integral bat garatzea**, pediatrian dagoen espezializazioan oinarrituta: zahartzean espezializatutako diziplina anitzeko taldeak, jarraipen pertsonalizatuko programak, aldizkako azterketa derrigorrezkoak, hauskortasunaren eta mendekotasunaren prebentzioa, etxeko arreta indartua, osasun- eta gizarte-koordinazioa eta historia soziosanitario integratua. Adineko bat ere ez da jarraipenik gabe geratu behar bere bizilekuagatik edo egoera ekonomikoagatik.

06 **Adinekoei zuzendutako zerbitzu publiko edo itundu oro kontrol publiko iraunkorraren pean jartzea**, gardentasun ekonomikoarekin, kudeaketa publikoari eta irabazi-asmorik gabeko erakundeen kudeaketari lehentasuna emanez, gutxieneko langile-ratioekin, egiaztatzeko moduko kalitate-eskakizunekin, aldizkako ikuskapenekin eta emaitzen argitalpenarekin. Etekin ekonomikoa ez da inoiz nagusituko artatutako pertsonen duintasunaren, segurtasunaren edo ongizatearen gainetik.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Mendekotasunaren itxaron-zerrendako pertsonak	258.167 pertsona Mendekotasunaren Behatokia · 2025eko abe.	**Itxaron-zerrenda zeroan**	2030
Mendekotasuna ebazteko batez besteko denbora	341 egun Mendekotasunaren Behatokia · 2025	**≤ 90 egun**	2028
Adineko Langileen Enplegu Plan Estatala (+50 urte)	*Neurri berria*	**Onartua, kontratazio egonkorrerako pizgarriekin**	2027

KONTSULTATUTAKO ITURRIAK [8] Plataforma del Tercer Sector

04

ARDATZA 04 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Haurtzaroa eta nerabezaroa

Zuretzat garrantzitsua bada: Familiak eta haurrak | Gizarteratzea

> *Neskatoak, mutikoak eta nerabeak ez dira inoren jabetza: berezko eskubideak dituzten pertsonak dira, Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioan aitortuak. Espainiak Europar Batasuneko haur-pobrezia tasarik altuenetako bat du, eta hori ez da zoritxar saihestezina, erabaki politikoen ondorioa baizik. Haurren hazkuntza gizarte osoaren erantzukizun gisa babestea eta haurtzaroa pobreziaren eta indarkeriaren aurrean babestea proposatzen dugu.*

01 **Haurren hazkuntza eta zaintza gizarte osoak partekatutako erantzukizun gisa aitortzea,** familiei laguntzeko eta zaintzetan erantzunkidetasuna sustatzeko politika publikoak bultzatuz. Jaiotzagatiko eta adingabeak zaintzeko baimenak gurasoko 24 astera eta guraso bakarreko familietan 40 astera arte luzatzea, eta guraso-baimenen ordainsari osoa bermatzea.

02 **Arreta Goiztiarra unibertsalizatzeko Lege Organiko bat onartzea,** itxaron-zerrendak eta lurralde-desberdintasunak ezabatzeko aukera emango duena, osasun-, hezkuntza- eta gizarte-zerbitzuen sistemen arteko arreta integrala eta koordinatua ziurtatuz eta arreta goiztiar unibertsala, doakoa, sektore artekoa eta espezializatua bermatuz.

03 **Haurrak eta Nerabeak Indarkeriaren aurrean Osoki Babesteko Lege Organikoa (LOPIVI)** erabat aplikatzen dela bermatzea, aurreikusitako neurri guztiak garatzeko behar diren baliabide ekonomiko, giza baliabide eta baliabide teknikoez hornituz.

Bereziki indartzea prebentzioa, detekzio goiztiarra eta ikastetxeetatik, osasun-zerbitzuetatik eta gizarte-zerbitzuetatik egindako esku-hartze koordinatua.

04 **Indarkeriaren biktima diren neska-mutikoei eta nerabeei justizia espezializatua eta arreta integrala bermatzea** (zuzeneko indarkeria zein ordezko indarkeria), haurren aurkako indarkerian espezializatutako epaitegi-atalak hedatuz, Fiskaltzaren espezializazioa indartuz eta inplikatutako profesionalen prestakuntza ziurtatuz. Barnahus eredua autonomia-erkidego guztietan ezartzea, sexu-indarkeriaren biktimei arreta koordinatua eskaintzeko, biktimizazio berria eta gertaeren kontakizuna alferrik errepikatzea saihestuz.

05 **Haur-pobrezia desagerraraztea Estatuaren lehentasuntzat hartzea**, haurren pobrezia eta gizarte-bazterketa murrizteko urteko helburuak ezarriz, egiaztatzeko moduko adierazleekin eta jarraipen- eta ebaluazio-mekanismoekin batera. Pobrezia edo zaurgarritasun ekonomikoko egoeran dauden ikasle guztiei eskola-jantokirako doako sarbidea bermatzea, eskolarik gabeko aldietan ere elikadura egokia ziurtatuz.

06 **Haurrentzako prestazio unibertsal eta progresibo bakar bat abian jartzea,** familia zaurgarrientzako haurren osagarria eta adingabe bat kargura izateagatiko zerga-abantailak bateratuz, kargura haurrak dituzten etxe guztiek horretarako eskubidea izan dezaten, eta, aldi berean, zenbatekoa familia-unitate bakoitzaren errentaren arabera alda dadin.

07 **Neska-mutiko eta nerabe guztiek etxebizitza duin eta egoki bat izateko duten eskubidea bermatzea**, zaurgarritasun-egoeran adingabeak dituzten familiei lehentasuna emanez etxebizitza-parke publikora sartzeko, eta adingabeei eragiten dieten eta bizitoki-alternatiba egokirik ez duten kaleratzeak saihestuz.

08 **Adingabeak Ingurune Digitalean Babesteko Lege Organikoa onartzea**, haurren eskubideen babesa bermatuz, bereziki intimitatea, datuen babesa, pribatutasuna, informaziorako sarbidea, aisialdi seguru eta osasungarria, adierazpen-askatasuna eta edozein indarkeria edo esplotazio motaren aurkako babesa.

09 **Haurrak eta nerabeak babesteko sistema indartzea**, familia-harrerari lehentasuna emanez egoitza-harreraren aurrean, harrera-familiei laguntza tekniko, ekonomiko eta formatiboa emanez, eta 0 eta 6 urte bitarteko haurrik babes-egoitzetan geratuko ez dela bermatuz. Egoitza-baliabide guztietan babeserako erreferente-figura derrigorrezkoa ezartzea eta gazteei 18 urte bete ondoren laguntza ziurtatzea, babesgabetasun-, etxegabezia- eta gizarte-bazterketa egoerak saihestuz.

10 **Haurrak elikagai eta edari ez-osasungarrien publizitatetik babestea**. Sodio, azukre, edulkoratzaile, gantz eta gantz-azido saturatu asko duten elikagai eta edarien publizitate edo merkataritza-komunikazio oro debekatzea, haurrei berariaz zuzentzen zaienean, OMEren nutrizio-irizpideen arabera, osasunaren prebentzioaren aldeko apustu irmoaren barruan.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Haurren pobrezia- edo bazterkeria-arriskua (< 16 urte)	%33,9 INE, ECV · 2025	**< %25**	**2030**
Jaiotza- eta zaintza-baimenak	19 aste gurasoko · 32 guraso bakarrekoetan Indarreko araudia · 2026	**24 aste · 40 guraso bakarrekoetan · %100 ordainduak**	**2028**
0-6 urteko haurrak egoitza-zentroetan	*Neurri berria*	**Bat ere ez: familia-harrera guztientzat**	**2028**

KONTSULTATUTAKO ITURRIAK [7] Plataforma de Infancia

05

ARDATZA 05 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Gazteak

Zuretzat garrantzitsua bada: Gazteak | Ekonomia eta enplegua

> *Belaunaldi oso bat bere bizitza atzeratzen ari da. Berandu emantzipatzen da, praktikak eta aldi baterako kontratuak kateatzen ditu, eta duela urte gutxi pisu batek balio zuena ordaintzen du logela batengatik. Nahi dugu 35 urte baino gutxiago izatea prekarietatearen sinonimo izateari utz diezaion, eta gazteek ahotsa izan dezaten beren etorkizuna markatuko duten legeetan.*

1. Etxe bat bizitza hasteko. Alokairuko parke publiko berriaren zati bat 35 urtetik beherakoentzat gordetzea, errentaren araberako sarbide-sistemaren barruan eta haien diru-sarrerei egokitutako alokairuarekin, Etxebizitzaren 1. neurriaren baldintzetan, eta hutsik dauden etxebizitzak birgaitzeari lehentasuna emanez berriak eraikitzearen aurrean. Logelen alokairua arautzea —gaur egun milaka gazterentzat irtenbide bakarra eta ia kontrolik gabea—, idatzizko kontratuarekin, eskubide argiekin eta erreferentzia-indizeen mendeko prezioekin.

2. Lana eskubideekin lehen egunetik. Praktikak beti ordainduak izan daitezela, benetako tutoretza izan dezatela eta lanpostuak ordezka ez ditzatela. Gazteak kontratatzeko laguntzak kontratua egonkorra denean baino ez ematea, eta bekak eta aldi baterako kontratuak kateatzeari amaiera ematea.

3. Inork ez dezala ikasteari utzi diruagatik. Estatu osorako beka bakar eta erraz bat sortzea, irizpide berberekin autonomia-erkidego guztietan, eta kanpoan ikasteko edo praktikak egiteko beken eskaintza orekatua lurraldeen artean. Osagarri bat gehitzea

beste inolako laguntzarik jaso gabe aldi berean ikasten eta lan egiten dutenentzat. Baldintzak oso zabalduta dagoen errealitate batera egokitzea: logela batean alokairuan bizi dena ezin da beti erroldatu, eta horrek ez lioke beka kostatu behar.

4. Arreta psikologikoa behar denean, ez hilabete batzuk geroago. Gazteei, baita 18 urte bete ondoren ere, osasun publikoan arreta psikologikoa bermatzea, lehen kontsultarako gehieneko itxaron-denbora batekin, inork ez dezan pribatura jo beharrik izan. Psikologiako profesionalak lehen mailako arretara, unibertsitateetara eta Lanbide Heziketako ikastetxeetara eramatea, Osasun Mentala atalean haurtzarorako eta nerabezarorako aurreikusitakoaren jarraipen gisa.

5. Biziko dituztenei begiratzen dieten legeak. Lege garrantzitsu bakoitzak gazteengan duen eraginari buruzko txosten bat izan dezala, eta gazte-kontseiluei kontsulta egin behar izatea haiei eragiten dieten arauak onartu aurretik.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Emantzipazio-tasa (16-29 urte)	**%14,5** CJE · 2025	**%20**	**2030**
Gazteen langabezia (< 25 urte)	**%25,4** INE, EPA · 2026ko 3H	**< %15**	**2030**
Gazteentzako arreta psikologikoa	*Neurri berria*	**Lehen kontsulta ≤ 15 egunean**	**2028**

06

ARDATZA 06 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Pentsioak

Zuretzat garrantzitsua bada: Adinekoak | Ekonomia eta enplegua

> *Pentsioak ez dira gastu bat: lanez, zaintzaz eta gizarteari egindako ekarpenez betetako bizitza oso baten aitorpena dira. Konstituzioak dagoeneko behartzen ditu botere publikoak pentsio egokiak eta aldian-aldian eguneratuak bermatzera (50. art.) eta prestazio nahikoak dituen Gizarte Segurantzako erregimen publiko bat bermatzera (41. art.). 31. artikulua betez, urrats bat gehiago ematea proposatzen dugu:*

01 Konstituzioa erreformatzea, **pentsio publikoak oinarrizko eskubide gisa aitortzeko**, haien pribatizazioa debekatzeko eta erosteko ahalmena inoiz gal ez dezaten bermatzeko. M+J, sortu zenetik, Pentsioak Blindatzeko Estatuko Mahaiaren (MERP) parte da.

02 **Biztanleria osoari bizitza duin batez gozatzeko adina bermatuko dion pentsio-sistema publiko baterantz aurrera egitea.** Gutxieneko pentsioak eta kotizazio gabekoak pixkanaka igotzea duintasunez bizitzeko aukera emango duen zenbateko batera arte, bizitza duin baten benetako kostua hartuta erreferentziatzat, eta ez soilik lan-ibilbidea. Horrek, batez ere, ibilbide labur, prekario edo etenak izan dituztenei egiten die mesede: zaintzari urteak eskaini dizkioten emakume askori, kontraturik gabe edo landan lan egin dutenei, eta garaiz aurretik gaixotu direnei.

03 2023ko erreformak irekitako bidean sakontzea, elkartasun-kuotarekin eta kotizazio-oinarri maximoaren igoerarekin, kotizazio-sabaia pixkanaka ezabatuz, gehien

irabazten dutenek beren diru-sarreren proportzioan ekar dezaten, pentsio maximoan muga bat mantenduz.

04 **Gizarte Segurantzarako ekarpen bat sortzea automatizazioari eta teknologiari esker enplegu gutxirekin balio handia sortzen duten enpresentzat**. Horrela, aberastasun horren zati bat pertsona guztien babesera itzuliko da, sistemaren iraunkortasuna soldaten mende soilik egon beharrean.

05 **Estatuko Aurrekontu Orokorren ekarpen egonkor bat legez bermatzea, nahikotasunaren zorua finantzatzeko.**

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Kotizazio-oinarri maximoa	5.101,20 €/hilean PJC/297/2026 Agindua	**Mugaren kentze progresiboa, osoa**	2030
Pentsio ez-kontributiboa	628,80 €/hilean (14 ordainketa) 241/2026 EDa	**Pobrezia-arriskuaren atalasera hurbiltzea**	2030

07

ARDATZA 07 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Zerga-sistema bidezkoa eta finantza publikoen iraunkortasuna

Zuretzat garrantzitsua bada: **Ekonomia eta enplegua**

> *Zergak pertsona guztiak zaintzen dituen gizarte batean bizitzearen prezioa dira. Gaur egun ez du gehiago ordaintzen gehiago duenak: kapitalaren errentek lanaren errentek baino zerga gutxiago ordaintzen dute, eta dirutza handiek mila bide aurkitzen dituzte saihesteko. Benetan progresiboa den sistema bat proposatzen dugu, iruzurra eta paradisu fiskalak jazarriko dituena eta gehiago duenak proportzioan ekarriko duela bermatuko duena.*

01 **Zerga-erreforma bat eta Gizarte Segurantzako kotizazio-sistemaren erreforma bat bultzatzea**, kapitalaren eta lanaren errenten zergapetzea parekatuz eta progresibotasun-irizpide berberak aplikatuz, diru-sarreren jatorria edozein dela ere, ekarpen bidezkoagoa eta zuzenagoa bermatzeko.

02 **Zerga-iruzurraren aurkako borroka indartzea**, Zerga Agentziak iruzurra ikuskatzeko, ikertzeko eta kontrolatzeko dituen giza baliabideak eta baliabide materialak gutxienez %40 handituz, arreta berezia jarrita dirutza handietan eta enpresa handietan.

03 **Paradisu fiskalen eta herrialdeen arteko zerga-lehiaren aurka borrokatzea**, atzerrian sortutako kapital-etekinek Espainian sortutakoen maila berean zerga ordain dezaten bermatuz. Horretarako, etekinak Espainiara itzultzen direnean, atzerrian ordaindutako Sozietateen gaineko Zergaren eta Espainian aplikagarria denaren arteko aldea ordaintzea ezartzea.

04 **Ondarearen gaineko Zergaren progresibotasuna eta dirutza handien zergapetze eraginkorra indartzea**, PFEZaren eta Ondarearen gaineko Zergaren baterako muga berrikusiz, bai eta akzioen eta enpresa-partaidetzen edukitzari aplikatzen zaizkion salbuespenak ere, «familia-enpresaren salbuespena» deritzona barne, zerga-saihesteko mekanismoak saihesteko. Dirutza Handien gaineko Elkartasun Zerga mantentzea, autonomia-erkidegoen arteko zerga-lehiaren aurrean lurralde-ekitatearen berme gisa.

05 **50 milioi eurotik gorako ondare garbiaren gainean gutxieneko %3ko zergapetze eraginkorra ezartzea**, Dirutza Handien gaineko Elkartasun Zergan karga osagarri baten bidez, Gabriel Zucmanen proposamenean oinarrituta. Karga hori ondare osoaren gainean kalkulatuko da, salbuespenik eta hobaririk gabe, eta zergadunaren ondare garbiari dagokionez PFEZaren eta Ondarearen gaineko Zergaren baterako zergapetze eraginkorra %3tik beherakoa denean baino ez da aplikatuko, ehuneko hori lortu arte.

06 **Enpresa handien zerga-ekarpena handitzea**, aparteko etekinen zergapetzea orokortuz, bai beren jardueraz kanpoko inguruabarretatik datozenak, bai lehia urriko merkatuetan nagusitasun-posizioen bidez lortutakoak. Zerga-pizgarriak eta -kenkariak berrikustea, zergapetze bikoitzagatiko salbuespena %90era mugatuz, eta SICAVen eta BEEEen (balore-edukitzako atzerriko erakundeen) gaineko kontrola indartzea, inbertsio espekulatiborako tresna gisa erabil ez daitezen.

07 **Zerbitzu Digital Jakin batzuen gaineko Zerga mantentzea eta zabaltzea** (Google Tasa), Espainiako zerbitzu digital gehiagori aplikatuz, multinazional handien zergapetzearen banaketari buruzko ELGAren Lehen Zutabea modu eraginkorrean ezartzen ez den bitartean.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Presio fiskala	BPGaren %37,1 Eurostat · 2024	**Euroguneko batez bestekora hurbiltzea, progresibotasun handiagoz**	2030
Zerga Agentziaren ikuskapen-baliabideak	*Neurri berria*	**+%40**	2028
Ondare handiak (> 50 M€ garbi)	*Neurri berria*	**Gutxieneko zergapetze eraginkorra: %3**	2027
Zergapetze bikoitzagatiko salbuespena	*Neurri berria*	**%90era mugatua**	2027

KONTSULTATUTAKO ITURRIAK [6] Oxfam Intermón

08

ARDATZA 08 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Lan duina

Zuretzat garrantzitsua bada: Ekonomia eta enplegua | Gizarteratzea

> *Enplegua izateak nahikoa izan beharko luke duintasunez bizitzeko, eta gaur egun ez da beti nahikoa. Automatizazioak eta teknologiak aberastasun izugarria sortzen dute, eta kontua da nork geratzen duen. Lana eta haren fruituak hobeto banatzea proposatzen dugu: ordu gutxiago, soldata nahikoak, zaintzeko eta elkarrekin bizitzeko denbora gehiago, eta justizia sozialeko oinarrizko errenta baterantz aurrera egitea.*

01 **Justizia sozialeko oinarrizko errenta baterantz aurrera egitea**, Bizitzeko Gutxieneko Diru-sarreraren eta prestazio osagarrien estaldura, zenbatekoak eta irisgarritasuna pixkanaka zabalduz, bizitza duin baterako diru-sarrera nahikoak bermatuz eta enpleguarekin benetan bateragarriak izan daitezen bermatuz.

02 **Lanaldia pixkanaka astean 35 ordura arte murriztea**, soldata murriztu gabe, haren ezarpena sektore ekoizleen ezaugarrietara egokituz eta behar duten enpresa eta erakunde txikiei laguntza eskainiz. Horrela, denboraren, enpleguaren eta aurrerapen teknologikoaren onuren banaketa bidezkoagoa sustatzea, langileen kontziliazioa, zaintzak eta ongizatea erraztuz.

03 **Laneratzeko zailtasun handienak dituzten pertsonei benetako enplegu-aukerak bermatzea**, enplegu-zerbitzu publikoen giza baliabideak eta baliabide ekonomikoak indartuz eta aurrez aurreko arreta pertsonalizatua eta jarraitua ziurtatuz. Prestakuntza- eta gizarte- eta lan-inklusiorako ibilbideak garatzea, batez

ere iraupen luzeko langabeentzat, egoera zaurgarrian dauden gazteentzat, 45 urtetik gorakoentzat eta bazterketa-arriskuan dauden pertsonentzat, hirugarren sektoreko erakundeekin lankidetzan eta arreta berezia jarrita despopulatutako eremuetan.

04 **Lan-esplotazioaren eta ezkutuko ekonomiaren aurka borrokatzea**, Lan Ikuskaritza indartuz, arrisku bereziko sektoreetako jarduketak areagotuz eta zehapen eraginkorrak ezarriz, gehiegikerien larritasunaren eta lortutako etekin ekonomikoaren araberakoak. Irregulartasunak salatzen dituzten langileen babesa bermatzea, haien egoera administratiboa edozein dela ere, eta urratutako soldatak eta lan-eskubideak berreskuratzea erraztea.

05 **Espainian bizi eta lan egiten duten pertsona migratzaileak erregularizatzeko bide irisgarriak eta egonkorrak bermatzea**, prozedura administratiboak sinplifikatuz, atzerapenak murriztuz eta legezko enpleguan eta Gizarte Segurantzan sartzea erraztuz. Bereziki indartzea lan-esplotazioa jasaten dutenen babesa, bizileku- eta lan-baimenak lortzeko aukera emanez, gehiegikeriak salatzeak kanporatze-arriskurik ekarri gabe, balizko errepresalien aurkako bermeekin.

06 **Soldata duinak eta soldata-egitura bidezkoa bermatzea**, negoziazio kolektiboan Lanbide arteko Gutxieneko Soldataren igoerak kategoria profesional guztietara eramango dituzten berrikuspen-klausulak sustatuz, erantzukizunak, kualifikazioak eta lan-baldintzek justifikatutako ordainsari-aldeak gal ez daitezen. Soldaten gardentasuna eta lan-pobreziaren aurkako neurriak indartzea.

07 **Zaintza-lana gizartearentzako ezinbesteko ekarpen gisa aitortzea**, adingabeak hazteagatik eta mendeko senideak zaintzeagatik erretirorako kotizatutzat zenbatzen diren aldiak zabalduz, baita zaintzek egungo mekanismoek estaltzen ez dituzten lan-jardueraren etenak eragin dituztenean ere. Bermeak ezartzea, erantzukizun horiek —gehienbat emakumeek hartzen dituztenak— pentsio baxuagoetan edo zahartzaroko pobrezia-egoeretan islatu ez daitezen.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Gehieneko lanaldia	40 ordu astean Langileen Estatutua	**35 ordu, soldata murriztu gabe**	2030
Behin-behinekotasun-tasa (soldatapekoak)	%14,8 INE, EPA · 2026ko 1H	**< %10**	2030
Lanbide arteko gutxieneko soldata	1.221 €/hilean × 14 LGS EDa 2026	**Batez besteko soldataren ≥ %60 mantentzea**	2026–2030

KONTSULTATUTAKO ITURRIAK [6] Oxfam Intermón

09

ARDATZA 09 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Autonomoak

Zuretzat garrantzitsua bada: Ekonomia eta enplegua | Landa-eremua

> *Langile autonomo bakoitzaren atzean hilero bere bizibidea jokoan jartzen duen norbait dago: auzoko taberna, iturgina, garraiolaria, bakarrik fakturatzen duen profesionala. Askok, proportzioan, enpresa handiek baino gehiago ordaintzen dute, eta berandu kobratzen dute. Nahi dugu irabazten dutenaren arabera kotiza dezatela, garaiz kobra dezatela eta eskubide berberak izan ditzatela gaixotzen direnean edo jarduera galtzen dutenean.*

01 **Irabazten denaren arabera kotizatzea, gutxi irabazten denean ere.** Benetako diru-sarreren sistemarako trantsizioa amaitzea, tarte baxu merkeagoekin: gutxieneko soldatatik beherako etekinak dituenak ez luke bere bizibidea jango dion kuotarik ordaindu beharko. Autonomoei Erregimen Orokorrak dagoeneko duen kotizazio-hutsuneen integrazioa aplikatzea, aldi txar bat edo senide bat zaintzen igarotako aldi bat pentsioan bizitza osoan ordaindu ez dadin. Eta pluraljardueran, gehiegizko kotizazioa itzultzea, gutxien irabazten dutenetatik hasita, ez soilik atalasea gainditzen dutenei.

02 **Autonomoak inoiz ez dezala ordaindu, proportzioan, enpresa handi batek baino gehiago.** Gaur egun alderantziz gertatzen da: konpainia handi askok beren karga-tasa eraginkorra jaisten dute kenkariei esker. Kenkari horiek berrikusiko ditugu, enpresa handiek beren benetako ahalmenaren arabera zerga ordain dezaten eta

arrakala ixteko, autonomoaren zerga-karga enpresa handiarena baino handiagoa izateari utz diezaion.

03 **Garaiz kobratzea.** Administrazioek autonomoei eta ETEei ordaintzeko 30 eguneko legezko epea bete dadila. Atzeratzen badira, berandutze-interesak automatikoki ordainduko dira, erreklamatu beharrik gabe. Behin eta berriz berandu ordaintzen duten administrazioak eta enpresa handiak erregistro publiko batean agertuko dira eta zehapenak izango dituzte. Eta Administrazioak autonomoei ezartzen dizkien epe eta eskakizun berberak beteko ditu.

04 **Lan autonomoa eskubideekin.** Autonomo faltsuen aurka jardutea, ikuskapen gehiagorekin plataforma digitaletan eta gehien ugaritzen diren sektoreetan. Plataformetako lanari buruzko Europako zuzentarauaren transposizioa —2026ko abenduan amaitzen da epea— aprobetxatzea, lan-harremana dagoenean hura presumitzeko. Benetan autonomoa denarentzat, errazagoa izatea jarduera uzteagatiko prestaziora sartzea eta gaixotasunagatiko baja lehen egunetik kobratzea.

05 **Ekintzailetza behar handiena dagoen lekuan**. Inbertsiorako eta zirkulatzailerako abal- eta mikrokreditu-ildoak sortzea, landa-udalerrietan baldintza lehenetsiekin. Tarifa laua zabaltzea despopulazio-arriskuan dauden herrietan ezartzen direnentzat. Erretiroagatik ixten diren dendak eta ofizioak berritzen laguntzea, haiekin jarraitzen dutenei aholkularitza eta laguntzak emanez, kooperatiben bidez ere.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Administrazioek autonomoei eta ETEei ordaintzea	27,05 egun AE · 30,15 egun toki-erakundeak Ogasuna · 2026ko abu.	**Administrazio bat ere ez 30 egunetik gora**	**2027**
Plataformetako lana	*Neurri berria*	**Lan-harremanaren presuntzioa, zuzentaraua transposatzean**	**2026ko abe.**

10

ARDATZA 10 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Industria

Zuretzat garrantzitsua bada: **Ekonomia eta enplegua**

> *Ongizate komunaren zerbitzura dagoen ekonomia batek kalitatezko enplegua sortzen duten, ingurunea zaintzen duten eta giza eskubideak errespetatzen dituzten enpresak behar ditu, ekoizpen-kate osoan, hemen eta gure mugetatik kanpo. Enpresa txikia, kooperatibak eta ekonomia soziala babestu nahi ditugu. Eta arrakasta ekonomikoa biztanleria osoari bizitza duina bermatzeko gaitasunaren arabera neurtu nahi dugu, ez soilik hazkundearen arabera.*

01 **Kalitate-, ekoizpen- eta bestelako arau-eskakizunak enpresen tamainara eta ezaugarrietara egokitzea,** proportzionaltasun-irizpideak aplikatuz, enpresa txikientzat gehiegizko karga administratibo eta ekonomikoak saihesteko, kalitate-, segurtasun- eta jasangarritasun-estandarrak arriskuan jarri gabe.

02 **Enpresen Arreta Zorrotzari buruzko Europako Zuzentarauaren transposizio handinahia eta aplikazio eraginkorra bermatzea,** enpresei —finantza-sektorekoak barne— eskatuz beren jarduerak giza eskubideetan eta ingurumenean dituen eragin negatiboak identifikatu, prebenitu, arindu eta haien erantzule izan daitezela, balio-kate osoan, Europan bertan eta kanpoan.

03 **Nazioarteko merkataritza bidezkoa sustatzea.** Herrialde pobretuetako baliabideen eta pertsonen esplotazioa errazten duten merkataritza- eta finantza-akordioak berrikustea. Prezio bidezkoak eta lan duina bermatzea, eta sortutako aberastasunak

jatorrizko komunitateen garapenean lagun dezala. Lehentasunez heltzea Afrikarekiko merkataritza-akordioei, baliabide naturalen (mineral estrategikoak, gasa, fosfatoak eta arrantzalekuak) esplotazioa helburu nagusitzat dutenei, eta muga-zerga diskriminatzaileei amaiera ematea.

04 **Enpresen erantzukizuna eta kontu-ematea indartzea**, kontrol-agintarien eraginkortasuna, justiziarako benetako sarbidea eta biktimen erreparazioa bermatuz, eta genero-ikuspegia eta gizarte-eragileen eta interesdunen parte-hartzea txertatuz.

05 **Ekonomia Zirkularra sustatzea** bizi-zikloa luzatzen duen ekoizpen- eta kontsumo-eredu gisa, «erabili eta bota» kulturatik urrunduz. Europa mailan harmonizatutako araudi baten alde egiten dugu, ingurumen-faktoreak kontuan har ditzan produktuen trazabilitate osoan, diseinutik azken erabilerara arte, bai eta hondakin gisa duten tratamenduan ere, barnean zein mugaz gaindi. Kontrol eta ikuskapen zorrotza bultzatuko dugu, hondakinak edo bigarren eskuko produktuak hirugarren herrialdeetara eramaten direnean ingurumena errespetatzen duen tratamendua berma dadin.

06 **Pertsonak eta planeta erdigunean jarriko dituen ekonomia bat bultzatzea, etekin ekonomikotik haratago**. Horretarako, ekonomia soziala bultzatzeko 1/2026 Lege integralaren aplikazio eraginkorra sustatuko dugu, erakunde horiek kontratazio publikoan parte har dezaten erraztuz, eta enpresa-kultura berritzailea, etikoa eta Garapen Iraunkorreko Helburuekin (GIH) lerrokatua sustatuko dugu.

07 **Politika publikoak nahikotasunaren ekonomia baterantz bideratzeko aukera emango duten adierazle ekonomikoak definitzea eta txertatzea**, biztanleria osoarentzat bizi-baldintza duinak bermatuko dituena. Horretarako, nahikoaren prezio-indize bat txertatzea, bizitza duin baterako beharrezkoak diren ondasun eta zerbitzuen saski bat erreferentziatzat hartuta. Erreferentzia gisa erabil daiteke FOESSA Fundazioak eta Caritasek egindako Bizi-baldintza Duinetarako Erreferentziazko Aurrekontua (PRCVD).

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Arreta zorrotzari buruzko Europako zuzentaraua	Transposatzeke EB	**Transposatua eta aplikatua, kontrol-agintaritzarekin**	2027
Ekonomia soziala (1/2026 Legea)	Lege onartua BOE · 2026	**Garapen arauemailea eta erreserba kontratazio publikoan**	2027

11

ARDATZA 11 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Osasun publikoa, unibertsala eta kalitatezkoa

Zuretzat garrantzitsua bada: **Zerbitzu publikoak**

Osasun publikoa pertsona guztion artean eraiki dugun gauzarik onenetako bat da, eta hauskorrenetako bat. Itxaron-zerrendak, medikurik gabeko osasun-zentroak eta profesional nekatuak inbertsio faltako urteen sintomak dira. Mundu guztiari berdin artatuko dion osasun-sistema bat nahi dugu, edonon bizi dela eta edozein agiri dituela ere, lehen mailako arreta indartzetik hasita.

01 **Osasun-sistema publikoa indartzea, arreta unibertsala, ekitatiboa eta kalitatezkoa bermatzeko.** Osasun-inbertsioa handitzea eta autonomia-erkidegoen arteko koordinazioa indartzea Osasun Sistema Nazionaleko Lurralde arteko Kontseiluaren bidez. Uztailaren 27ko 7/2018 Errege Lege Dekretuan aitortutako eta martxoaren 11ko 180/2026 Errege Dekretuaren bidez garatutako osasun-arretaren unibertsaltasuna sendotzea eta harekin aurrera egitea, lurralde osoan modu eraginkorrean eta homogeneoan aplika dadin bermatuz eta osasun-arretarako sarbidea zailtzen duten oztopo administratiboak ezabatuz, batez ere egoera administratibo irregularrean dauden pertsonentzat. Ezinbesteko osasun-prestazioetarako sarbide-berme komunak ezartzea lurralde osoan, bereziki indartuz landa-eremuko osasun-zentroak eta lanpostu profesionalak betetzeko zailtasunak dituzten eremuak.

02 **Lehen Mailako Arreta indartzea, osasun-sistema publikoaren oinarrizko zutabe gisa.** Autonomia-erkidegoekin koordinatuta eta haien osasun-eskumenak errespetatuz, haren finantzaketa pixkanaka handitzea, gutxienez osasun-gastu publikoaren %25 izan arte. Familia-medikuntzako, pediatriako, erizaintzako, fisioterapiako, psikologia klinikoko eta gizarte-laneko plantillak handitzea, arreta hurbila, irisgarria eta kalitatezkoa bermatuz eta itxaron-denborak murriztuz. Pribatizazioa geldiaraztea eta kanporatutako zerbitzuak pixkanaka berreskuratzea, zuzeneko kudeaketa publikoari lehentasuna emanez. Profesionalak —bereziki gazteak— sartzea eta geratzea erraztea, enplegu egonkorraren, lan-baldintza hobeen eta pizgarri profesional, formatibo eta ikerketakoen bidez.

03 **Osasun Zerbitzuetako Langile Estatutarioen Estatutu Marko bat sustatzea, kolektibo profesional guztiekin eta autonomia-erkidegoekin elkarrizketatik eta adostasunetik sortua,** osasun-lanbide bakoitzaren berezitasunak aitortuz. Haren helburua izan behar da lan-baldintza duinak bermatzea, osasunarekin eta bizitza pertsonalarekin bateragarriak diren lanaldiak eta guardiak, enplegu-egonkortasuna, garapen profesionala eta kontziliazioa. Horrela, osasun-sistema publikoak behar dituen profesionalak erakarri eta atxiki ahal izango ditu.

04 **Mendekotasunen prebentzioa indartzea eta arreta integrala eta pertsonalizatua bermatzea.** Drogei buruzko Plan Nazionala indartzea, prebentziora, eskola-eremuko hezkuntzara eta tratamenduetarako sarbidera bideratutako baliabideak handituz. Mendekotasunak tratatzeko eredu pertsonalizatuak sustatzea, ahal dela anbulatorioak, behar bezala ezartzeko beharrezkoak diren baliabideak eta profesionalak bermatuz.

05 **Iraupen luzeko zaintzak duintzea eta indartzea,** profesionalen lana aitortuz eta pertsonan zentratutako arreta-ereduak sustatuz. Egoitzetan eta adinekoei, mendekoei edo hauskortasun-egoeran daudenei arreta emateko zerbitzuetan lan egiten dutenen lan-baldintzak, aitorpen profesionala eta etengabeko prestakuntza espezializatua hobetzea. Komunitateko zaintza-sareak bultzatzea, profesionalen, gizarte- eta osasun-zerbitzuen, familien eta komunitatearen arteko koordinazioa erraztuz, autonomia pertsonala sustatzeko, isolamendua prebenitzeko eta pertsonak beren ohiko ingurunean geratzea errazteko, posible eta nahi den guztietan.

06 **Lurralde osoan zainketa aringarri integral eta kalitatezkoetarako sarbide unibertsala eta ekitatiboa bermatzea.** Estatu osoan zainketa aringarrien

eskubideak eta bermeak harmonizatuko dituen eta arreta horretarako sarbidean lurralde-ekitatea bermatuko duen estatuko lege bat onartzea. (PTS 2026) Gaixotasun aurreratuan eta/edo bizitzaren amaieran dauden pertsonak babestea, gizarte- eta osasun-sistemari sistemaren laguntza-maila guztiekin harreman arina duten diziplina arteko taldeak emanez, etxeko arreta barne. Komunitate errukitsuak sortzea proposatzea, paziente aringarriei eta haien familiei laguntzeko lankidetza-eredu gisa.

07 **Osasun publikoaren estatuko sistemaren egonkortasun instituzionalean aurrera egitea, OMEren Pandemiei buruzko Akordioa betetzeko** (berresteko zain), **Osasun Publikoaren Estatuko Agentzia sendotuz**, koordinazio epidemiologikoa eta larrialdietakoa bermatzeko, bai eta prebentziora, material medikoaren erreserba estrategikora (txerto-fabriken sareak) eta ikerketara bideratutako aurrekontu-partida finko eta xedatu baten konpromisoa ere.

08 **Sedentarismoaren aurka Kirola Sustatzeko Estrategia Nazional bat bultzatzea,** finantzaketa publiko egonkorra eta biztanleria osoarentzat jarduera fisikoko programa irisgarriak bermatuz, bereziki adinekoentzat, desgaitasuna edo gaixotasun kronikoak dituztenentzat edo zaurgarritasun-egoeran daudenentzat. Administrazioen eta Lehen Mailako Arretaren arteko koordinazioa indartuko dugu, lurralde osoan sarbide-berdintasuna bermatuko duten jarraipen- eta ebaluazio-mekanismo publikoekin.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Lehen Mailako Arretaren pisua osasun-gastu publikoan	%13,9 Osasun Ministerioa	**%20 2028an · %25 2030ean**	2030
Ebakuntzarako batez besteko itxarotea	121 egun · 853.740 paziente OND · 2025eko abe.	≤ **60 egun**	2030

KONTSULTATUTAKO ITURRIAK [8] Plataforma del Tercer Sector

12

ARDATZA 12 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Osasun mentala

Zuretzat garrantzitsua bada: Zerbitzu publikoak Gazteak

Familia ia guztiek ezagutzen dute gertutik sufrimendu psikikoa, eta gehiegik isilean bizi dute edo hitzordu baten zain hilabeteak emanez. Osasun mentalaz hitz egitea ez da jada tabu, baina baliabideak ez dira beharraren erritmoan hazi. Profesional gehiago proposatzen ditugu osasun publikoan eta eskoletan, suizidioaren prebentzioa, eta pertsona medikatu aurretik entzungo duen arreta.

1. **Suizidioaren prebentzioa indartzea eta osasun mentaleko arazoak dituzten pertsonei arreta integrala eta gizatiarra sustatzea.** Suizidioa prebenitzeko programak eta osasun-, hezkuntza- eta gizarte-zerbitzuen arteko koordinazioa indartzea, arazo horien aurrean gainezka eta babesik gabe sentitzen diren familiei lagunduko dien ikuspegi integrala bermatzeko. Osasun mentalaren arreta publikoa indartzea, Osasun Sistema Nazionalaren 2022-2026ko Osasun Mentaleko Estrategia eta 2025-2027ko Osasun Mentaleko Ekintza Plana modu eraginkorrean ezartzen direla bermatuz, bai eta haien ebaluazioa, eguneratzea eta jarraitutasuna ere, behar diren giza baliabideekin eta baliabide ekonomikoekin. Biztanleko osasun mentaleko profesional-kopuru bat lortzeko bidean aurrera egitea, Europako batez bestekoarekin pareka daitekeena (100.000 biztanleko 50, Espainiako 30en aldean).
2. **Neskato, mutiko eta nerabeen osasun mentalaren eta ongizate emozionalaren sustapena indartzea**, psikologiako profesionalak

ikastetxeetan txertatuz eta lehen mailako arretarekin eta osasun mentaleko zerbitzuekin duten koordinazioa bermatuz. Lehentasuna ematea prebentzioari, detekzio goiztiarrari eta esku-hartze psikologiko eta psikosozialei, eskola-jazarpena, pobrezia, indarkeria eta pantailetara eta sare sozialetara sarbide eta erabilera desegokia bezalako faktoreei helduz.

3. **Haur eta gazteen osasun mentalean espezializatutako eguneko ospitaleen eta komunitate-baliabideen sare publiko baterako sarbide ekitatiboa zabaltzea eta bermatzea**, diziplina anitzeko taldeekin, plaza nahikoekin eta gehieneko sarbide-denborekin. Haurren, nerabeen eta gazteen beharretara egokitutako arreta terapeutikoa, hezitzailea eta psikosoziala ziurtatzea, helduen zerbitzuetarako trantsizio-programak barne, eta haien familiei laguntza psikologikoa, prestakuntza eta babesa ematea, zaintza-gainkarga murrizteko.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Psikologo klinikoak OND-n	**≈ 6 100.000 biztanleko (EB: 18)** OND	**12 100.000 biztanleko**	**2030**
Suizidioak	**3.953 (8,1 100.000ko)** INE · 2024	**-%20**	**2030**
OND-ren Osasun Mentaleko Estrategia eta Ekintza Plana	**Indarrean** OND	**Inplementazio eraginkorra eta ebaluatua**	**2026–2027**

13

ARDATZA 13 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Bizitzaren hasieran eta amaieran zaintzea

Zuretzat garrantzitsua bada: Zerbitzu publikoak | Familiak eta haurrak | Adinekoak

> *Bizitzako une hauskorrenek laguntza eskatzen dute, ez bakardadea. Nahi dugu emakume batek ere ez diezaiola haurdunaldi zail bati aurre egin laguntzarik eta informaziorik gabe, eta inor ez dadila iritsi bere bizitzaren amaierara zainketa aringarririk eta laguntzarik gabe. Gai hauei buruz sentsibilitate desberdinak bizi dira gure alderdian, eta funtsezkoak batzen gaitu: prebenitzea, laguntzea eta zaintzea, pertsona bakoitzari bere erabakian errespetuz.*

01 **Nahi gabeko haurdunaldien prebentzioa indartzea**, sexu- eta afektibitate-hezkuntza integraleko politika publikoen bidez, hezkuntza-etapa bakoitzera egokituak, harreman osasungarriak, erantzunkidetasuna, elkarrekiko errespetua eta sexu-indarkeriaren eta genero-indarkeriaren prebentzioa sustatuko dituztenak, informazio zehatzerako eta antisorgailuetarako sarbide unibertsala bermatuz.

02 **Zaurgarritasun-egoeretan edo jarraitzeari buruzko zalantzan haurdunaldi bati aurre egiten dioten emakumeei arreta eta laguntza integrala, doakoa eta pertsonalizatua bermatzea**, zerbitzu publiko irisgarrien bidez: informazio osoa, objektiboa eta ulergarria, aholkularitza juridikoa, osasun-arreta eta eskubideei, prestazio ekonomikoei, gizarte-baliabideei eta amatasuna eta hazkuntza babesteko programa publikoei buruzko orientazioa emango dutenak. Erabakia

baliabide faltak baldintzatzen duenean —ekonomikoak, etxebizitzakoak edo laguntza-sarekoak—, laguntza horiek indartzea eta aldi baterako familia-harrera bezalako alternatibak eskaintzea, emakume batek ere ez dezan beharrizanagatik uko egin jarraitu nahiko lukeen haurdunaldi bati. Hori guztia haren autonomiarekiko errespetutik, balio-iritzirik, presiorik eta diskriminaziorik gabe.

03 **Arreta psikologiko espezializatua, doakoa eta borondatezkoa jasotzeko eskubidea legez aitortzea eta bermatzea**, bai erabakia hartu aurretik, bai, hala badagokio, haurdunaldiaren borondatezko etenaldiaren ondoren, osasun-sistema publikoan benetan eskuragarri dagoela ziurtatuz, egoera sozioekonomikoa edo bizilekua edozein dela ere. Laguntza hori konfidentzialtasun osoz eta erabakitzeko askatasuna errespetatuz eman beharko da.

04 **Inork ez dezala hiltzea eskatu zainketa faltagatik.** Sufrimendu bizia adierazten duten edo eutanasia eskatzen duten pertsonek, borondatez eta presaz, zainketa aringarrien, osasun mentalaren eta mendekotasunerako laguntzen balorazio integral bat jaso ahal izango dutela bermatzea, haien eskubideak atzeratu edo baldintzatu gabe. Urteko jarraipen- eta ebaluazio-mekanismo publikoak ezartzea, zainketa horietarako benetako sarbidea ezagutzeko eta estali gabeko beharrak hautemateko.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Zainketa aringarri espezializatuetarako sarbidea	Behar dituztenen ≈ %40 SECPAL · 2024	**Sarbide unibertsala (%100)**	**2030**
Arreta psikologikoa HBE baten aurretik eta ondoren	*Neurri berria*	**Legez aitortutako eskubidea, doakoa**	**2027**

KONTSULTATUTAKO ITURRIAK [8] Plataforma del Tercer Sector

14

ARDATZA 14 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Hezkuntza ekitatiboa, inklusiboa eta kalitatezkoa

Zuretzat garrantzitsua bada: Zerbitzu publikoak | Familiak eta haurrak | Gazteak

> *Hezkuntza publiko indartsu eta kalitatezkoa defendatzen dugu, inklusiboa, doakoa eta ekitatiboa, pertsona guztientzat benetako aukerak bermatuko dituena, desberdintasunen aurka borrokatuko duena eta mundu bidezkoago batekin konprometitutako herritar kritikoak eta solidarioak prestatuko dituena.*

01 **Hezkuntza-finantzaketa nahikoa, egonkorra eta ekitatiboa bermatzea.** Autonomia-erkidegoekin koordinatuta eta haien eskumenak errespetatuz, hezkuntzako inbertsio publikoa pixkanaka handitzea, gutxienez **BPGaren %6** izan arte, urte anitzeko aurrekontu-konpromisoen bidez. Bereziki ikastetxe publikoak indartzea, hezkuntza doakoa, inklusiboa eta kalitatezkoa bermatuz, eta funts publikoekin finantzatutako ikastetxe guztiek doakotasun-, ekitate-, gardentasun- eta diskriminaziorik ez izateko printzipioak betetzen dituztela ziurtatzea. Hezkuntza publikoaren eta pribatuaren —itunpekoaren eta itunpekoa ez denaren— bizikidetza babestea, bereziki itunpekoak prekarietate handiagoko testuinguruetan egiten duen ekarpen soziala aitortuz.

02 **Hezkuntzaren kalitatea hobetzea eta irakaskuntza-lanbidea indartzea.** Oinarrizko ezagutzak, pentsamendu kritikoa, gaitasun digitalak eta gizarte-trebetasunak indartzea, ebidentzian oinarritutako metodologien, ebaluazio formatiboen eta laguntza goiztiarren bidez. Irakasleen hasierako eta etengabeko prestakuntza

hobetzea, oposizio-prozesuak modernizatzea, estatuko araudiaren eskakizun administratiboak sinplifikatzea eta egonkortasuna eta autonomia pedagogikoa bermatzea. Legez ezartzea astean gehienez 23 eskola-orduko lanaldia Haur Hezkuntzan, Lehen Hezkuntzan eta Hezkuntza Berezian, eta 18 ordukoa gainerako irakaskuntzetan, eskolak, tutoretzak eta irakasleen koordinazioa prestatzeko denbora nahikoa ziurtatuz.

03 **Ratioak murriztea eta ikasleen banakako arreta indartzea.** Oinarrizko lege bat onartzea, gehieneko ratioak pixkanaka murriztuko dituena: gelako 20 ikasle Haur eta Lehen Hezkuntzan eta 25 DBHn eta Batxilergoan, Lanbide Heziketan muga espezifikoekin. Hezkuntza-premia bereziak dituzten ikasleek bi plaza gisa zenbatuko dute, eta konplexutasun bereziko ikastetxeetan murrizketa gehigarriak ezarriko dira. 250 ikasleko hezkuntza-orientazioko profesional bat bermatzea, beharrek hala eskatzen duten lekuetan hornidurak handituz. Neurri horiek estatuko finantzaketa nahikoa izango dute, autonomia-erkidegoekin adostutako aplikazio-egutegi bat eta urteko helburu egiaztagarriak, Hezkuntzako Sektore Konferentzian jarraipena eginez.

04 **Hezkuntza inklusiboa eta ekitatiboa bermatzea, LOMLOEn aitortutako eskubideak eraginkor bihurtuz**. Hezkuntza Inklusiorako Estatuko Plan bat bultzatzea, finantzaketa propioarekin, ikastetxeak Pedagogia Terapeutikoko, Entzumen eta Hizkuntzako eta beste laguntza-profil batzuetako profesionalez hornitzeko, haien beharren arabera. Eskola-uztea prebenitzea eta segregazioa murriztea, eskolatze orekatu baten bidez, familien eskubideak errespetatuz. 0 eta 3 urte bitarteko Haur Hezkuntzaren doakotasun unibertsalerantz aurrera egitea, jantoki-, garraio- eta eskola-materialeko bekak eta laguntzak indartzea, eta haien izapideak sinplifikatzea, oztopo ekonomikoak eta administratiboak ezabatzeko.

05 **Lanbide Heziketa publikoa indartzea.** Plazak, ekipamenduak, tailerrak eta irakasle espezializatuak handitzea, kalitatezko praktika formatiboak eta gizarte-, lurralde- eta lan-beharretara egokitutako eskaintza bermatuz.

06 **Bizikidetza, ongizatea eta hezkuntza-parte-hartzea sustatzea.** Eskola-jazarpena prebenitzea, ongizate emozionala eta gatazken ebazpen baketsua sustatzea, eta irakasleek, familiek eta ikasleek ikastetxeetako bizitzan eta erabakietan benetan parte hartzen dutela bermatzea.

07 **Herritartasunerako eta justizia globalerako hezkuntza bultzatzea. Herritartasunerako eta Justizia Globalerako Hezkuntzaren Estatuko Estrategia** bat

onartzea, giza eskubideak, berdintasuna, demokrazia, bakea eta jasangarritasuna sustatuko dituena, desberdintasunei eta haien egiturazko kausei helduz. Eduki horiek curriculumean txertatzea, hezkidetza eta etapa bakoitzera egokitutako sexu- eta afektibitate-hezkuntza barne, eta eskola komunitatearekin lotuko duten eta elkartasuna eta ongizate komuna sustatuko duten **ikaskuntza-zerbitzu** proiektuak bultzatzea.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Hezkuntzan inbertsio publikoa	**BPGaren %4,48** Hezkuntza Ministerioa · 2024	**BPGaren %6**	**2030**
Hezkuntzaren uzte goiztiarra	**%12,8** INE, EPA · 2025	**< %9**	**2030**
0-3 urteko eskolatzea	**%73,3 2 urterekin** OCDE · 2024	**Doakotasun unibertsala**	**2030**
Gehieneko eskola-orduak	*Neurri berria*	**23 ordu (Haur, Lehen Hezkuntza, Hezkuntza Berezia) · 18 ordu (gainerakoak)**	**2027**

15

ARDATZA 15 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Zientzia eta ikerketa

Zuretzat garrantzitsua bada: **Ezagutza eta kultura**

> *Txertoak, energia garbiak eta tratamendu berriak finantzaketa egonkorra eta emigratu beharrik ez duen talentua behar duten laborategietan sortzen dira. Espainiak bere inguruko herrialdeek baino gutxiago inbertitzen jarraitzen du zientzian. Ikerketa ekonomia jasangarri baten eta pertsonen zerbitzuko motor bihurtuko duen Estatu itun bat proposatzen dugu.*

01 **Zientziaren eta berrikuntzaren aldeko Estatu itun handi baten** alde egiten dugu, talentua erakartzeko programak indartuko dituena, Garapen Iraunkorreko Helburuak lortzera bideratuko dena eta Ikerketako Estatu Agentziari epe luzerako estrategiak eta proiektuak ezartzeko behar dituen eskumenak emango dizkiona. Eragile desberdinekin adostuta, epe ertain eta luzeko erronka ekonomikoei erantzuten lagun dezaketen agendak babesten ditugu, bai eta gizarte-eskubideak tartean dauden ondasun eta zerbitzu estrategikoen hornidura zaintzen dutenak ere.

02 **Zientzian eta berrikuntzan inbertsioa handitzea, BPGaren %3 izan arte**, Europako beste herrialde batzuetakoarekin parekatzeko. Zientziak ekonomiaren motorra izan behar du, eta planeta jasangarri bat eraikitzeko ezinbesteko apustua.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
I+G-n inbertsioa	BPGaren %1,50 (EB: %2,24) INE · 2024	**BPGaren %3**	2030

16

ARDATZA 16 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Migrazio-politika

Zuretzat garrantzitsua bada: Eskubideak eta demokrazia | Gizarteratzea

> *Mundu globalizatu eta elkarren mendeko batean bizi gara, non ondasunek, baliabideek eta kapitalek etengabe zeharkatzen dituzten mugak. Giza mugikortasuna errealitate horren parte da, eta gure gizarteen egiturazko fenomeno gisa aitortu behar da, ez konpondu beharreko arazo gisa. Truke ekonomikora irekita dagoen globalizazio batek eskubideen aitorpenera eta pertsona migratzaileen inklusio osora ere irekita egon behar du. Aldi berean, desberdintasun ekonomikoek, gerrek, jazarpenek eta klima-krisiak milioika pertsona beren etxeak uztera behartzen dituzte. Horregatik, defendatzen dugu* ***beharrizanagatik migratu behar ez izateko, modu seguruan migratzeko eta duintasunez eta eskubide-berdintasunez bizitzeko eskubidea.***

M+Jrentzat, migrazio-fenomenoa aukera gisa kudeatu behar da, ez arazo gisa. Justizia globaletik, senidetasunetik eta gizarte inklusibo bat eraikitzetik heltzea ***gure hauteskunde-programaren ardatz transbertsala da****, eta haren proposamenak nazioarteko lankidetzaren, hezkuntzaren, etxebizitzaren, enpleguaren, osasunaren, gizarte-zerbitzuen, kanpo-merkataritzaren eta eskubide-berdintasunaren proposamenekin osatzen dira.*

01 **Giza bizitzen salbamena bermatzea.** Itsas Salbamendua indartzea, bilaketa eta erreskaterako Europako sistema bat bultzatzea eta GKEen jarduera humanitarioa bermatzea, kriminalizatzea saihestuz.

02 **Migraziorako bide legal eta seguruak eta jatorrian lan-baimenak erraztea.** Jatorrizko herrialdeetatik bizileku- eta lan-baimenak lortzea zabaltzea eta azkartzea, kontsulatuak indartuz eta lan-kontratazio gardena, baldintza duinak eta eskubide-berdintasuna bermatuz. Enpresaburu bakar baten mendekotasun abusiboa saihestuko duten baimen egonkorrak sustatzea. Korridore humanitarioak, birkokatze-programak eta familiak elkartzeko mekanismo irisgarriak ere bultzatzea. Migrazioari eta Asiloari buruzko Europako Ituna giza eskubideen eta haurren benetako babesaren ikuspegiarekin ezartzen dela bermatzea, haurrei entzunak izateko eta modu egokituan informatuak izateko eskubidea bermatuz, eta haien interes gorena lehenetsiz.

03 **Mugen kanporatzeari amaiera ematea**, eta eskumen horren autonomia berreskuratzea EBrekin batera, beren bizitza modu duinean berregin nahi duten pertsonentzako politika komun eta duin bat sustatuz.

04 **Bermerik gabeko itzulketa beroak ezabatzea.** Atzerritarrei buruzko legeria erreformatzea, banakako identifikazioa, asilo-eskubiderako benetako sarbidea eta pertsona zaurgarrien babesa eragozten dituzten mugako berehalako errefusak ezabatzeko. Laguntza juridikoa, ez itzultzeko printzipioaren errespetua eta kontrol judizial eraginkorra bermatzea mugako jarduketa guztietan. Zehazki, Ceutan nazioarteko babes-eskaerak eta -errekurtsoak azkartzeko aparteko neurriei buruzko errege lege-dekretuaren proiektua behin betiko erretiratzea proposatzen dugu, asilorako benetako sarbidea, ez itzultzeko printzipioa eta babes judiziala murrizten dituen heinean. Giza baliabideak eta baliabide administratiboak indartzea proposatzen dugu, prozedurak azkartzeko, nazioarteko babesa eskatzen duten pertsonen bermeak murriztu gabe.

05 **Harrera duina bermatzea eta pertsona migratzaileak arrazoi administratiboengatik barneratzeari amaiera ematea.** Atzerritarrak Barneratzeko Zentroak (CIE) alternatiba ireki eta komunitarioekin ordezkatzea, gizarte- eta lege-laguntzarekin, askatasuna eta oinarrizko eskubideak errespetatuz. Harrera-baliabide publikoak eta zaurgarritasun berezian dauden pertsonentzako arreta espezializatua indartzea, bereziki lagunik gabeko adingabeentzat, indarkeriaren biktima diren emakumeentzat, errefuxiatuentzat eta salerosketaren biktimentzat.

Adina zehazteko prozedurak bermatzea, adingabetasun-presuntzioarekin, jatorrizko herrialdeko dokumentazio baliodunaren aitorpenarekin —kontrako frogarik ezean— eta defentsa-eskubide osoarekin.

06 **Erregularizazioa erraztea eta oztopo administratiboak ezabatzea.** Erregularizaziorako bide irisgarriak eta iraunkorrak ezartzea, ondorengo irregulartasuna prebenitzea eta atzerritarren bulegoak indartzea, izapideak azkartzeko, aurrez aurreko arreta irisgarria bermatzeko eta bitartekaritzako eta hitzordu administratiboen salmentako praktika abusiboei amaiera emateko.

07 **Pertsona migratzaileen eskubide-berdintasuna eta inklusioa bermatzea.** Osasunerako, hezkuntzarako, erroldarako, etxebizitzarako, gizarte-zerbitzuetarako eta lan-eskubideetarako sarbide eraginkorra eta diskriminaziorik gabea ziurtatzea, aplikatu beharreko lege-bermeen arabera. Migrazioetan espezializatutako gizarte-erakundeekiko lankidetza indartzea, haien esperientzia aitortuz etorri berrien laguntzan, komunitate-parte-hartzean eta loturak eta kidetasun-sentimendua eraikitzean.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Bermerik gabeko itzulketa beroak	*Neurri berria*	**Legez ezabatuak**	**2027**
Bizileku- eta lan-baimenak jatorrian	*Neurri berria*	**Kontsulatu indartuak eta ebazpen-epeak ≤ 3 hilabete**	**2028**

KONTSULTATUTAKO ITURRIAK [1] Amnistía Internacional [5] Fundación Ciudadanía Global

17

ARDATZA 17 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Klima-larrialdiaren aurkako borroka

Zuretzat garrantzitsua bada: **Planeta**

> *Bero-boladak, lehorteak, suteak eta uholdeak gure eguneroko bizitzaren parte dira jada, eta indar handiagoz kolpatzen dute gutxien duena. Klima-krisia justizia-krisia ere bada: batez ere herrialde eta pertsona aberatsenek eragiten dute, eta pobreenek jasaten dute. Horregatik, ahaleginik handiena gehien kutsatzen duenaren gain erori behar da, eta inor ez da atzean geratu behar egokitzapenean.*

01 **Europar Batasunak 2030erako berotegi-efektuko gasen isuriak 1990ekoekin alderatuta gutxienez %55 murrizteko eta 2050ean karbono-neutraltasuna lortzeko duen konpromisoa babestea.** Arintze-politika handinahietan aurrera egin behar da, baina, era berean, benetako errealitate bihur daitezen zainduko duten kontrol-mekanismoak sortu behar dira. Sektoreko bide-orri bat onartzea, urteko karbono-aurrekontuekin eta egiaztapenerako erakunde independente batekin.

02 **Klima Larrialdira Egokitzeko Estatuko Plan bat bultzatzea.** Inbertsio publikoa handitzea, lehorteen, uholdeen, suteen eta tenperatura muturrekoen aurrean zaurgarritasuna murrizteko. Autonomia-erkidegoen arteko koordinazioa eta babes zibileko Europako mekanismoekiko koordinazioa indartzea, baliabide partekatuak eta arrisku handieneko eremu eta sasoietan prebentzioz zabaldutako baso-

brigadak bultzatuz. Pertsona zaurgarrienen babesari lehentasuna ematea, bereziki adinekoei, haurrei, desgaitasuna duten pertsonei, gaizki egokitutako etxebizitzetan bizi direnei eta klima-baldintza muturrekoen eraginpean dauden langileei.

03 **Nazioarteko Galeren eta Kalteen Funtsarekiko konpromisoa**, klima-aldaketak eragindako kalte nagusiak konpentsatzeko. Isurietan duten erantzukizun historikoaren eta ahalmen ekonomikoaren araberako ekarpen-mekanismo bidezkoak babestuko ditugu, isurtzaile handiak eta erregai fosilen enpresak barne.

04 **Horizontalean eta bertikalean berdeak diren hiriak, «hiri-bero uhartea» efektua arintzen lagunduko dutenak.** Auzo guztiek oinez 15 minututik beherako distantzian parke edo berdegune bat izango dutela eta udalerri bakoitzak %30eko hiri-zuhaitz estaldura lortuko duela bermatzea. Eraikin berrietan eta tamaina handiko birgaitzeetan estalki eta fatxada berdeak jartzea sustatzea, landaredia eta eguzki-panelak konbinatzen dituzten sistemen lehentasunarekin (hiri-agrivoltaika).

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Berotegi-efektuko gasen isuriak	270,7 Mt CO_2-eq · -%4,8 1990arekiko MITECO · 2025	**-%55 1990arekiko**	2030
Karbono-neutraltasuna	*Neurri berria*	**Isuri garbiak zero**	2050
Hiriko berdea	*Neurri berria*	**Parkea ≤ 15 minutura oinez auzo guztietan · %30eko zuhaitz-estaldura**	2030

KONTSULTATUTAKO ITURRIAK [3] Enlázate por la Justicia

18

ARDATZA 18 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Planetaren eta biodibertsitatearen zaintza

Zuretzat garrantzitsua bada: Planeta | Landa-eremua

> *Inguratzen gaituzten lurraren, uraren eta izaki bizidunen mende gaude, normalean aitortzen duguna baino askoz gehiago. Lurzoru agortuak, desagertzen ari diren espezieak eta ibai kutsatuak atzetik datozenei uzten diegun zorra dira. Natura lehengoratzearen, ura ondasun komun gisa zaintzearen eta lurretik duintasunez bizitzeko aukera emango duen eta lurra agortuko ez duen nekazaritzaren alde egiten dugu.*

1. **Nekazaritza Ekologiko eta Birsortzailearen Plan Nazional bat bultzatzea.** 2030ean nekazaritza-azalera ekologikoa 6 milioi hektareara arte zabaltzea, lurzoruaren emankortasuna, biodibertsitatea eta ura atxikitzeko gaitasuna berreskuratuko dituzten praktika birsortzaileak sustatuz. NPBaren eta Europako funtsen bidez, mugarriak, hesiak, ohiko hormak eta landare-estalkiak berreskuratzea eta laborantza-txandaketa sustatzea. Aholkularitza teknikoa, erakustaldietarako finkak, biongarrien ekoizpenerako laguntza, trantsizio-aseguruak eta produktu jasangarrien erosketa publikoa bermatzea, ustiategien errentagarritasuna eta belaunaldi-erreleboa erraztuz.

2. **Natura Lehengoratzeko Legea garatzea, pertsonen ongizatean eragina duten lehorreko eta itsasoko ekosistemak berreskuratzeko. Korridore Ekologikoen Estatuko Sare** bat sortzea, Natura 2000 Sareko guneak lotuko dituena, azpiegitura handietan

faunarentzako pasabideak txertatuz eta abeltzaintza-bideak eta errege-bideak biodibertsitate-korridore, transhumantzia-ibilbide eta landa-garapenerako eta ekoturismorako aukera gisa berreskuratuz. **Basoak birsortzeko estatuko plan** bat bultzatzea, pinudi trinko eta uniformeak pixkanaka baso anitz eta mosaiko-paisaia bihurtuko dituena, bertako espezieekin eta suteak handiak izateko arriskua murrizten ere lagunduko duten lurraldearen kudeaketa prebentiboko neurriekin.

3. Onartzea Gainbeheran dauden Espezieak Berreskuratzeko Plan bat, batez ere intsektu polinizatzaileena, anfibioena, narrastiena eta estepako hegaztiena, jarraipen zientifikorako finantzaketa nahikoarekin, espezie bakoitzeko plan espezifikoekin eta berreskuratze- eta biziraupen-helburu kuantifikagarriekin.

4. **Produktu eta zerbitzuen ingurumen-ekoetiketatze bat sustatzea, herritarrek informazioa azkar izan dezaten kontsumo arduratsu eta jasangarria egiteko**. Produktu bakoitza bere ingurumen-aztarnaren arabera zergapetuko duen tasa bat sortzea bultzatzea, ingurumen-inpaktuak produktuen prezioan sar daitezen, eta etxe zaurgarriak oinarrizko produktuen garestitzeen aurrean babestuz. Gainera, nekazaritza ekobirsortzailearen zigilu publiko bat bultzatzea, ekoizpen ekologikoaren baldintzekin batera lurzoruaren eta biodibertsitatearen birsorkuntzarako irizpide egiaztagarriak jasoko dituena, kontsumitzaileei bermeak eta ekoizleei balio erantsia emanez.

5. **Ura ondasun publiko gisa sustatzea, eta ez soilik merkataritza-produktu gisa.** Uraren funtsezko izaerak eta giza eskubide izateak arauketa berezia eta gardentasun- eta lehia konparatiboko tresna egokiak eskatzen dituzte, merkatuak hornitzen duenean, prezio eta kalitate egokiak bermatuz. Ezintasun ekonomikoagatiko etenak prebenitzea, etxe zaurgarriei ura bermatuko dieten gizarte-babeseko mekanismoen bidez. Plastikorik eta bestelako toxikorik gabeko ura bermatuko duten neurriak bizkortzea. Ura Ereiteko eta Hidrologia Lehengoratzeko Plan Nazional bat onartzea, akuiferoen infiltrazio- eta birkarga-sistema tradizionalak —ubideak eta errekastoak, esaterako— berreskuratuko dituena eta ura atxikitzeko, lurzoruak birsortzeko eta lehorteen eta uholdeen ondorioak murrizteko naturan oinarritutako irtenbideak txertatuko dituena.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Nekazaritza-azalera ekologikoa	2,94 M ha (NAEren %12,3) MAPA · 2024	**6 M ha**	**2030**

19

ARDATZA 19 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Trantsizio energetikorako politikak

Zuretzat garrantzitsua bada: Planeta | Ekonomia eta enplegua

> *Energia eskubide soziala da, ez luxu bat. Ikatza, petrolioa eta gasa atzean uztea premiazkoa da, eta etxeetako faktura merkatzeko eta lurraldeetan enplegua sortzeko moduan egin daiteke. Ondo planifikatutako energia berriztagarriak nahi ditugu, ingurunea errespetatuko dutenak eta beren aberastasunaren zati bat instalatzen diren herrietan utziko dutenak, bai eta autokontsumo eta energia-komunitate gehiago ere.*

01 **Trantsizio ekologikoa babestea**, erregai fosilak (ikatza, petrolioa eta gasa) erabiltzen dituzten energia-iturri guztiak ezabatzeko aukera emango duena. Horretarako, energiaren sorkuntza arautuko duen, hobekuntza eta inbertsio ekologikoak sustatuko dituen eta autokontsumorako tokiko irtenbideen ezarpena babestuko duen Estatu baten alde egiten dugu.

02 **Energia berriztagarrien aldeko apustu irmoa**, ingurumen-inpaktuaren ebaluazioak betez administrazio publikoen kudeaketa serio eta zorrotzaren bidez, eta Espainiako sistema elektrikoaren egonkortasuna bermatuz, etengabeko ekoizpena eta banaketa ziurtatzeko. Eguzki- eta haize-instalazioetan birsortze ekologikoko irizpideak txertatzea, bertako landaredia, biodibertsitate-korridoreak, faunarentzako babeslekuak eta artzaintzarekin bateragarriak diren aprobetxamenduak

berreskuratzea sustatuz. Lege-mekanismoak bultzatzea, instalazio horiek sortutako zerga-diru-sarreren zati batek herritarren eta udalen jabetzako tokiko energia-komunitateak finantzatzen lagun dezan, autokontsumoa eta faktura elektrikoaren murrizketa erraztuz.

03 **Garraio-sektorearen deskarbonizazioa.** Garraio publiko garbi eta kalitatezkoaren aldeko apustua. Europako herrialdeen arteko trenbide-garraioa sustatzea eta trenbide-alternatibak dituzten ibilbideetan aireko garraioa murriztea. Bitarteko eraginkorragoetan —bizikletan eta metroan, esaterako— inbertitzeari lehentasuna ematea. Hiriko eta landako mugikortasunerako epe ertain eta luzeko politikak ezartzea, garraio partekatua (doakoa, eskaripekoa eta/edo solidarioa) sustatuko dutenak.

04 **Lehen sektorean trantsizio ekologiko bidezko bat babestea.** Nekazariak eta abeltzainak klima-aldaketaren aurkako borrokan, biodibertsitatearen kontserbazioan eta karbono-hustubide naturalen kudeaketan funtsezko eragile gisa aitortzea. Nekazaritza eta abeltzaintza jasangarrietarako trantsizioa babestea, finantzaketaren, aholkularitza teknikoaren eta giza baliabide eta baliabide material partekatuen bidez. Agroekologia, lurzoruaren eta uraren babesa, ekoizle txikien kooperatibak eta prezio bidezkoak bermatuko dituzten hurbileko merkaturatze-kanalak sustatzea. Landan belaunaldi-erreleboa erraztea, laguntzen eta lurrerako sarbidearen bidez.

05 **Energiaren Belaunaldi Funts bat sortzea.** Inbertsio-funts publiko bat eratzea, Estatuak sorkuntza berriztagarriko, energia biltegiratzeko eta aprobetxamendu hidroelektrikoetako proiektuetan parte hartzeko aukera izan dezan, haien etekinen zati bat herritar guztiengana itzuliko dela bermatuz. Haren etekinak etxebizitza publikoa, birgaitze energetikoa eta, epe luzera, pentsio-sistema publikoaren indartzea finantzatzera bideratzea, inbertsio- eta finantzaketa-tresna garden eta jasangarrien bidez.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Elektrizitate berriztagarria	Sorkuntzaren %55,5 REE · 2025	**%81**	**2030**
Energiaren Belaunaldi Funtsa	*Neurri berria*	**Eratua eta martxan**	**2027**

20

ARDATZA 20 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Animalien babesa

Zuretzat garrantzitsua bada: Planeta

> *Bizitzarekiko errespetua ez da giza espeziean amaitzen. Beharrezkoa ez den animalien sufrimendua arbuiatzen dugu, bai pilatuta dauden etxaldeetan, bai kosmetikako laborategietan, eta abandonua murriztu nahi dugu. Hori egiten dugu ekoizle txikiak eta landa eta haien animaliak zaintzen dituen abeltzaintza estentsiboa ahaztu gabe. Kirol-ehizari eta tauromakiari buruz jarrera desberdinak bizi dira gure alderdian, eta horregatik programa honek ez du haien arauketan aldaketarik proposatzen.*

01 **Ekoizle txikiak eta abeltzaintza estentsiboa babestea. Etxaldeetako pilaketari amaiera ematea.** Animaliak pilatuta haztea debekatzea merkeago ekoizteko, eta ekoizle txikiak eta abeltzaintza estentsiboa babestea.

02 **Ezpainetako margo batengatik animalia bakar bat ere ez sufritzen.** Kosmetikarako animaliekin esperimentatzeko debekua indartzea, eta Espainiatik EBn defendatzea substantzia kimikoei buruzko erregelamenduan osagaien zirrikitua ixtea.

03 **Ehiza-txakurren babesa eta ongizatea.** Ehiza-jardueretan erabiltzen diren txakurrak animalien ongizateari buruzko legeriaren oinarrizko bermeetan sartu behar dira, ehizarako erabiltzeak abandonuaren, tratu txarren edo bizi-baldintza desegokien aurkako babes txikiagoa ekarri gabe. Horregatik, 7/2023 Legetik orokorrean kanpo uztea berrikustea eta inklusio partzialeko eredu batekin ordeztea proposatzen dugu,

ongizatearen, identifikazioaren, albaitaritza-arretaren, ostatu egokiaren eta abandonuaren aurkako babesaren gutxieneko komunak bermatuko dituena.

04 **Abandono gutxiago, adopzio gehiago.** Animalien Abandonuaren aurkako Plan Integral bat bultzatuko dugu, babes- eta harrera-zerbitzu publikoak baliabide nahikoekin indartuko dituena, bulkadazko erosketaren aurrean adopzio arduratsua sustatuko duena eta identifikazioa, esterilizazioa eta albaitaritza-arreta erraztuko dituena, batez ere baliabide gutxien dituzten familientzat. Babes-elkarteekin lankidetza egonkorra eta finantzatua ezarriko dugu, eta abandonua prebenitzeko hezkuntza- eta sentsibilizazio-kanpainak garatuko ditugu.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Abandonatu edo galdutako txakur eta katu jasoak	285.000 Affinity Fundazioa · 2025	**-%30**	**2030**
Animalien Abandonuaren aurkako Plan Integrala	*Neurri berria*	**Onartua, estatuko finantzaketarekin**	**2027**

21

ARDATZA 21 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Kultura

Zuretzat garrantzitsua bada: Ezagutza eta kultura | Landa-eremua

> *Kultura pertsona ororen eskubidea da, Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalaren 27. artikuluak jasotzen duen bezala. Elkar ulertzen, gogoratzen eta beste etorkizun batzuk irudikatzen laguntzen digu. Nahi dugu errentak edo posta-kodeak ez dezatela erabaki nork duen kulturarako sarbidea, bazterkeria handiena jasaten dutenek ere sor dezatela, eta kulturatik bizi direnek eskubideak izan ditzatela.*

1. Kulturarako Eskubidearen Lege bat. Kultura pertsona ororen eskubidea da (GEAUren 27. art.), ez ordaindu dezakeenarentzako luxu bat. Eskubide hori garatuko duen eta ondarea babestuko duen estatuko lege bat onartuko dugu. Herritarrak ez ditu ikusle gisa soilik aitortuko, baita kultura-sortzaile gisa ere, kultura-erabakietan parte hartzeko bideekin. Sorkuntza-askatasuna eta kultura-aniztasuna bermatuko ditu, eta finantzaketa egonkorra ezarriko du, publikoa eta pribatua, irizpide gardenekin. Legeak, gainera, Artistaren Estatutuaren garapena osatuko du, kulturatik bizi direnek lan-eskubideak eta gizarte-babesa izan ditzaten lanik gabeko aldietan.

2. Bazterkeriarik gabeko kultura: errentak ez dezala erabaki nork duen kulturarako sarbidea. Kultura-aurrekontuaren zati finko bat bazterkeria handiena jasaten duten pertsonekin eta haiengandik egindako proiektu artistikoetara bideratzea: espetxeak, egoitzak, ospitaleak, etxerik gabeko pertsonentzako baliabideak eta ahaztutako auzoak. Kontua da pertsona horiek ere sor dezatela, ez soilik emanaldietara joan daitezela.

3. Memoria- eta adiskidetze-lekuak. Memoria- eta adiskidetze-guneen estatuko sare bat sortzea, erakusketekin, artxiboekin eta hezkuntza-programekin. Bertan, elkarrekin entzungo dira azken mendeko indarkeria politikoa jasan zutenen ahotsak: Gerra Zibila, frankismoaren diktadura, ETAren terrorismoa eta Estatuak egindako giza eskubideen urraketak. Ez da zauriak berriz irekitzea, egia partekatua eraikitzea eta elkarrekin bizitzen ikastea baizik. Gune horiek ikastetxeentzat eta gizarte-erakundeentzat irekita egongo dira.

4. Herritartasun globalaren kultura. Kulturak ez du mugarik, baina sortzaile askok jasaten dituzte. Bisa kultural arin bat proposatzen dugu jaialdietara eta egonaldietara gonbidatutako herrialde pobretuetako artistentzat, gaur egun asko ez baitira iristen emanaldia egitera ukoengatik edo atzerapenengatik; Afrikako, Latinoamerikako eta Asiako sortzaileekin partekatutako egonaldi artistikoetarako programak, Espainiako Lankidetzaren barruan; eta Espainian bizi diren komunitate migratzaileen kultura-adierazpenei laguntza, aberastasun komun gisa eta ez folklore bereizi gisa.

5. Kultura bizia landa-eremuan. Landa-kulturaren sare bat, udalerri txikietara programazio egonkorra eramango duena, eta ez soilik udako kanpainak. Herrietan bizi eta lan egiteko prest dauden sortzaileentzako egonaldiak jasoko ditu, bai eta ondare immaterialaren parte diren jaiei, ohiturei eta ofizioei laguntza ere, eta kulturak eta oinarrizko kirolak berriro komunitatea sortzen duten erabilera anitzeko guneei laguntza ere. Kultura bizi batek geratzeko eta itzultzeko arrazoiak ematen ditu.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Kulturarako Eskubidearen Legea	*Neurri berria*	**Onartua**	**2028**
Artistaren Estatutua	*Neurri berria*	**Garapen osoa**	**2027**

22

ARDATZA 22 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Kanpo-politika bakearen eta garapen iraunkorraren zerbitzura

Zuretzat garrantzitsua bada: **Mundua eta bakea**

> *Eskalada militarreko eta gerra-diskurtsoetako garaiotan, berrarmatzea saihestezintzat aurkezten den eta gerra berriro tresna politiko gisa normalizatzen den honetan,*

Bizitzaren defentsa eta segurtasun integrala aukeratzen ditugu armen negozioaren eta suntsipenaren izugarrikeriaren gainetik, historiak erakusten baitigu indarkeriak indarkeria sortzen duela eta armek ez dituztela arazoak konpontzen, ez epe laburrean ez luzean.

Inperialismo hedatzaileen eta indartsuenaren legearen garaiotan, inposizio militarrak eta ekonomikoak zuzenbidea ordeztu nahi duen honetan,

Diplomazia, lankidetza eta nazioarteko zuzenbidea aukeratzen ditugu segurtasun kolektiborako eta garapen globalerako tresna gisa, batasunetik bakarrik eraiki baitaiteke etorkizun bat gizateria osoarentzat eta planetarentzat.

01 **Defentsa-aurrekontuei dagokienez, herritarrekiko gardentasuna eta kontu-ematea bermatzea**

02 **Arma-eskaladan aurrera ez egitea gastu militarra handituz** estatu eta Europa mailan, eta partida horiek herritarren oinarrizko beharrak artatzera bideratzea. **«Mundu mailako bakerako dibidendua»** proposamena aktiboki babestea; herrialde

guztietan gastu militarra %2 murriztea proposatzen du, eta horri esker bilioi bat dolar estatubatuar (USD) baino gehiago aurreztu ahal izango litzateke 5 urtean (2025-2030), larrialdi planetarioen aurka borrokatzeko.

03 **Armen merkataritza arduragabeari amaiera ematea**, dagoeneko dauden araudiak aplikatuz (ATT eta Europar Batasuneko araudia), gerran dauden edo giza eskubideak sistematikoki urratzen dituzten herrialdeetara esportatzea debekatuz, eta esportazio-baimenen arrisku-ebaluazioa, gardentasuna eta aurretiko kontrol parlamentarioa hobetuz.

04 **Aldebakartasun demokratikoa indartzea**, nazioarteko erakunde indartsuagoen eta kohesionatuagoen alde eginez, haien akordioak eta ebazpenak lotesleak izan daitezen. NBEren Segurtasun Kontseiluaren erreforma demokratiko bat bultzatzea, herrialde ertainen eta txikien ahotsa indartuko duena bost kide iraunkorren aurrean, eta 2022an onartutako mekanismoa garatzea (76/262 Ebazpena), zeinaren arabera beto bakoitzak Batzar Nagusia biltzera eta iritzia ematera behartzen baitu, Batzarraren pisua indartuz. NBEren nazioarteko erakundeen finantzaketa-mailak berreskuratzea eta ordaintzeko derrigortasuna ezartzea.

05 **Diplomazia prebentiboa kanpo-politikaren erdigunean jartzea** nazioarte mailan, baliabideak (finantzarioak, langileak eta bitartekoak) handituz, alerta goiztiarreko sistemak (SAT) orokorrago erabiltzeko eta elkarrizketa politikoko estrategiak garatzeko; eta funtsezko eragileak aitortuz, hala nola NBEren agentziak, OHCHR eta FEWER (Fellowship of Reconciliation's Early Warning and Response) bezalako giza eskubideen erakundeak, eta Afrikar Batasuna eta ELAE (Organization for Security and Co-operation in Europe) bezalako eskualde-erakundeak.

06 **Nazioarteko zuzenbide humanitarioa neurgailu bikoitzik gabe defendatzea**, nazioarteko auzitegien ebazpenak betez, hala nola NJAren (Nazioarteko Justizia Auzitegia) eta NZAren (Nazioarteko Zigor Auzitegia) ebazpenak, eta dauden kontu-emate mekanismoei pisu handiagoa emanez. Europar Batasunean akordio bat sustatzea EB-Israel Elkartze Akordioa eteteko, Israelek giza eskubideen eta nazioarteko zuzenbidearen aurka egindako urraketa larrien aurrean, Akordioaren beraren 2. artikulua aplikatuz.

07 **Garapen iraunkorrerako eta bakerako politiken koherentzia sustatzea** eskumen-eremu guztietan, hala nola Kongresuan politiken koherentziari buruzko urteko txosten bat bultzatuz eta lege bakoitzak Hegoaldean duen eragina ebaluatuz.

08 **Biztanleria zibilaren eta langile humanitarioen aurkako erasoei eta beste urraketa larri batzuei dagokienez, gainbegiratze, ikerketa eta kontu-emate independenteak babestea**, Nazio Batuen Segurtasun Kontseiluaren 2730 Ebazpena eta osasun-laguntza babesten duen 2286 Ebazpena aplikatzea barne, bai eta gosea edo ura gerra-metodo gisa erabiltzeari dagokionez ere, Nazio Batuen Segurtasun Kontseiluaren 2417 Ebazpena barne.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Munduko gastu militarra («Bakerako dibidendua»)	Espainia: BPGaren %2,0 NATO · 2025	**-%2 urtean herrialde guztietan**	**2026–2030**

KONTSULTATUTAKO ITURRIAK [2] Coordinadora ONGD [3] Enlázate por la Justicia

23

ARDATZA 23 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Kalitate demokratikoa

Zuretzat garrantzitsua bada: **Eskubideak eta demokrazia**

> *Demokrazia lau urtean behin bozkatzea baino askoz gehiago da. Erakundeetan konfiantza izan ahal izatea da, gure bizitzei eragiten dieten erabakietan parte hartzea eta desberdin pentsatzen dutenekin elkarrekin bizitzea. Hala ere, ustelkeriak, desinformazioak eta gero eta polarizazio politiko handiagoak konfiantza hori higatzen dute, eta askotan aurkaria etsai bihurtzen dute.*

Demokrazia irekiago, zintzoago eta parte-hartzaileago bat defendatzen dugu, non elkarrizketa ez den ahultasun gisa ulertzen, irtenbide partekatuak eraikitzeko tresna gisa baizik. Desberdintasunen balioa aitortuko duen, aniztasuna babestuko duen eta giza eskubideak eta ongizate komuna alderdien interesen gainetik jarriko dituen demokrazia bat.

Gardentasunean, errespetuan, entzutean eta akordioen bilaketan oinarritutako kultura politiko berri bati lagundu nahi diogu, zeren ***bat ez etortzea demokraziaren parte baita; desberdin pentsatzen duena desgizatzea, ez.***

01 **Polarizazioaren aurrean elkarrizketaren eta bizikidetza demokratikoaren kultura sustatzea.** Elkarrizketaren eta Bizikidetza Demokratikoaren aldeko Estatu Itun bat bultzatzea, desberdin pentsatzen dutenen arteko errespetua, akordio transbertsalen bilaketa eta gutxiespen pertsonalaren eta gorroto-diskurtsoen arbuioa sustatuko dituena. Herritarren, erakundeen eta indar politikoen arteko elkarrizketa-gune egonkorrak sortzea, entzute aktiboa, bitartekaritza eta gatazken

ebazpen baketsua sustatuz. Aurkaria solaskide legitimotzat hartuko duen eta desberdintasunak elkar ulertzeko eta ongizate komuna eraikitzeko aukera bihurtuko dituen kultura politiko bat sustatzea, aniztasuna eta adierazpen-askatasuna beti bermatuz. Indar politiko desberdinen arteko foro parlamentario iraunkorrak bultzatzea, gizarte-erronka handiei elkarrizketaren eta adostasunen bilaketaren bidez heltzeko, ongizate komunera bideratutako akordioei lehentasuna emanez alderdien arteko liskarraren aurrean.

02 **Zero tolerantzia ustelkeriarekin.** Ustelkeria- eta legez kanpoko finantzaketa-kasuetan alderdien ondare-erantzukizuna ezartzea, iruzurrez eskuratutakoa osorik itzuliz. Ordezkariak eta goi-karguak karguan etetea ustelkeriagatiko ahozko epaiketa irekitzea erabakitzen denean (errugabetasun-presuntzioa bermatuz), eta automatikoki dimititzea epai irmoa dagoenean. Era berean:

a. Ustelkeriagatik zigortua denari edozein kargu publikotarako eta izendapen askeko postuetarako desgaikuntza indartua eta luzatua ezartzea.

b. Ustelkeria-delituetan indultua debekatzea.

c. Legez kanpoko jatorria duten aktiboen konfiskazioa eta berreskurapena indartzea, kargu publikoen ondare justifikatu gabea jazarriz.

d. Ustelkeriaren aurkako Fiskaltzari eta epaitegi espezializatuei baliabide gehiago ematea, eta trama konplexuetarako instrukzio-epe nahikoak bermatzea.

e. Ustelkeriagatik zigortutako pertsonak eta enpresak hauteskunde-zerrendetatik eta kontratu publikoetatik kanpo uztea.

f. Foruak ezinbesteko gutxienekora murriztea.

g. Ustelkeria salatzen duen pertsonaren babesa eta anonimotasuna indartzea.

03 **Ordezkaritza parlamentariorik gabeko alderdien hauteskunde-parte-hartzea erraztea**, 2011n ezarritako abal-bilketaren betebeharra ezabatuz Kongresurako eta Senaturako hautagaitzak aurkezteko, eta aurreko sistema berreskuratuz, hauteskundeetarako sarbide-baldintza ekitatiboagoak bermatzeko eta aniztasun politikoa sustatzeko.

04 **Alderdi politikoen barne-funtzionamendua demokratizatzea**. Alderdi Politikoen Legea aldatzea, afiliatuek zenbait organo-kargu eta estatuko eta autonomia-erkidegoetako lehendakaritzetarako hautagaitzak zuzenean aukeratzen dituztela bermatzeko, lan-talde parte-hartzaileak sustatzeko eta kontsulta, deliberazio eta erabakiak hartzeko mekanismo berritzaileak ezartzeko.

05 **Eztabaida Publikoaren Osotasunari buruzko Lege bat sustatzea**, komunikazio instituzionalaren gardentasuna eta egiazkotasuna bermatuko dituena eta kargu publikoek informazio faltsua nahita zabaltzearen aurrean zuzenketa-mekanismoak eta erantzukizun proportzionalak ezarriko dituena, adierazpen-askatasuna eta aniztasun politikoa erabat errespetatuz. Alderdien eta erakundeen arteko Bizikidetza Demokratikoaren aldeko Itun Etiko bat bultzatzea, desinformazioaren eta gorrotora bultzatzearen aurkako Europako konpromisoen betetzea indartzea, eta eztabaida publikoaren eta hauteskunde-kanpainen kalitatea ebaluatzeko mekanismo independente bat ezartzea.

06 **Demokrazia parte-hartzaileagoa eta deliberatiboagoa bultzatzea**. Herri Ekimen Legegileetarako (HEL) sarbidea erraztea, haien baldintzak sinplifikatzea eta herritarrei kontsulta egiteko mekanismoak zabaltzea, garrantzi bereziko gaiei buruzko erreferendumak barne, Suitzakoa bezalako zuzeneko demokraziaren esperientzietan inspiratuta, eta informaziorako, elkarrizketarako eta eztabaida kolektiborako guneak sustatuz.

07 **Adiskidetze demokratikoa eta bizikidetza zibikoa sustatzea**. Adiskidetze Demokratikorako Batzorde Nazional bat sortzea, anitza eta independentea, indar politikoen eta gizarte-sektoreen arteko topagune iraunkor gisa, polarizazioa gainditzera, gaur egungo zauri politikoei heltzera, entzutea eta elkarrekiko aitorpena sustatzera eta errespetuan, senidetasunean eta bizikidetza baketsuan oinarritutako kultura demokratikoa indartzera bideratua.

08 **Desinformazioa prebenitzeko eta pentsamendu kritikoa sustatzeko politika publikoak indartzea,** informazio fidagarrirako sarbidea bermatuz eta hedabide digitalen erabilera segurua, arduratsua eta kontzientea sustatuz. Herritar guztientzat irisgarriak diren alfabetatze mediatiko eta digitaleko programak bultzatzea, arreta berezia jarrita zaurgarritasun- edo bazterketa-arriskuan dauden pertsonengan, ikastetxeen, hirugarren sektoreko erakundeen eta gizarte zibileko erakundeen parte-hartzearekin.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Ustelkeriaren Pertzepzio Indizea	55/100 · 49. postua Transparency Int. · 2025	≥ **65/100**	2030
Hauteskundeetara aurkezteko abalak	*Neurri berria*	**Ezabatuak**	2027
Foruak	*Neurri berria*	**Ezinbesteko gutxienekora murriztuak**	2028

KONTSULTATUTAKO ITURRIAK [1] Amnistía Internacional [4] España Puede Ser la Hostia

24

ARDATZA 24 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Gobernu ona

Zuretzat garrantzitsua bada: **Eskubideak eta demokrazia**

> *Erakundeak herritar guztienak dira, ez une bakoitzean gobernatzen duenarenak. Justizia independente bat, merituagatik eta ez alderdi-kuotengatik aukeratutako kontrol-erakundeak, eta ate birakariei amaiera ematea baldintzak dira jendeak publikoan berriro konfiantza izan dezan. Baita edozein pertsonak uler dezakeen gardentasuna ere, ez soilik adituek.*

01 **Botere Judizialaren independentzia indartzea botere politikoarekiko, Botere Judizialaren Lege Organikoaren erreforma baten bidez**, Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiko (BJKN) kideak aukeratzeko sistema aldatuz. 8 kide jurista hautaketa parlamentarioz aukeratzen jarraitzea —4 Kongresuak eta 4 Senatuak—, Konstituzioaren 122.3 artikuluaren arabera, eta ezartzea gainerako 12 kideak, epaile-jatorrikoak, epaileek eta magistratuek zuzenean aukeratuko dituztela: 6 elkarte judizialek aurkeztutako hautagaitzen artetik eta 6 elkarterik gabeko epaile eta magistratuen hautagaitzen artetik, epaileen gobernu-organoaren aniztasuna, ordezkagarritasuna eta independentzia bermatuz.

02 **Estatuko Fiskaltza Nagusiaren independentzia bermatzea**, haren titularra aukeratzeko eta izendatzeko sistema erreformatuz, prozedura garden bat ziurtatzeko, meritu-, gaitasun- eta independentzia-irizpideetan oinarritua, Gobernuaren eragina murriztuko duena eta Fiskaltzaren autonomia indartuko duena.

03 **Gobernuan dauden alderdiei hauteskunde-programetan proposatutako neurrien betetze-mailari buruzko urteko txostena eskatzea, herritarrei kontuak emateko modu gisa**. Programek gardenak izan beharko lukete neurriak zehazteko aukerei eta negoziaziorako irekiera-mailari dagokienez.

04 **Kontrol-, arauketa- eta kontsulta-funtzioak betetzen dituzten erakunde publikoak independente bihurtzea**. Erakunde horiek ordezkaritza parlamentarioa duten alderdien arteko adostasunez aukeratuko dira, boterea izan duten bi alderdietatik haratago, eta beti hautagaiaren merituen arabera.

05 **Estatuko botere bakoitzaren autonomian sakontzea botere faktikoekiko eta/edo ekonomikoekiko.** «Ate birakariak» deritzenak eta jardunean dauden politikarien interes-gatazkak zailduko dituzten neurriak garatzen aurrera egin behar da. Politika uzten duen administrazioko goi-kargu bat ezingo du bere ardurapeko sektoreko enpresa batek kontratatu, gutxienez 5 urtean.

06 **Erakunde publikoen Gardentasun Atarietan aldaketa bat ezarriko duen araudi bat sustatzea**, haien azalpenen hartzaile gisa adituak soilik kontuan har ez ditzan.

07 **Sekretu Ofizialen Lege berri bat onartzea**, gardentasun-printzipioa eta giza eskubideen gehiegikeriak eta urraketak prebenitzeko edo ikertzeko balio dezakeen informaziorako sarbidea bermatuko dituena. Giza eskubideen urraketak ezin izango dira inoiz sekretuak izan.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Ate birakariak	2 urteko bateraezintasuna 3/2015 Legea	**5 urte**	2027

KONTSULTATUTAKO ITURRIAK [4] España Puede Ser la Hostia

25

ARDATZA 25 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Herritarren parte-hartzea

Zuretzat garrantzitsua bada: **Eskubideak eta demokrazia**

01 **Espazio zibikoa eta gizarte zibileko erakunde anitzen indartzea sustatzea eta defendatzea, gizarte demokratikoak eratzeko ezinbesteko elementu gisa**. Horrek esan nahi du gizarte-erakundeen, erakunde feministen eta eskubideen eta planetaren defentsa-erakundeen parte-hartzea, babesa eta finantzaketa sustatzea; Herritarren Segurtasunari buruzko estatuko Legea erreformatzea; eta ELGAren Garapenerako Laguntza Batzordeak gizarte zibilarentzako ingurune gaitzaileei buruz emandako Gomendioa eta Europar Batasunaren Gizarte Zibilaren Estrategia aplikatzea. Era berean, gobernantza globalean gizarte zibilaren ordezkaritza handiagoa bermatzeko eragitea esan nahi du, batez ere Hego globalekoa.

02 **Hirugarren sektorea interes orokorreko eragile gisa aitortzea eta funtsezko solaskide gisa parte hartzen duela bermatzea** gizarte-eragina duten politika publikoak egiteko, haien jarraipena egiteko eta ebaluatzeko prozesuetan, bai eta Estatuko Administrazio Orokorraren parte-hartze eta kontsulta-organo nagusietan ere. Gizarte Ekintzako Hirugarren Sektoreari buruzko 43/2015 Legearen garapena eta eguneratzea bultzatzea, eta Elkarrizketa Zibilerako Batzordea indartzea, Estatuaren eta hirugarren sektorearen arteko solasaldirako gune egonkor gisa.

03 **Finantzaketa publiko egonkorra, nahikoa, aurreikusgarria eta gizarte-erakundeen berezitasunetara egokitua bermatzea,** hirugarren sektorearen finantzaketa-sistemaren erreforma integral bat bultzatuz, urte anitzeko deialdiak, benetako egiturazko kostuen estaldura, sinplifikazio administratiboa eta interes orokorreko jarduerak egiten dituzten erakundeen iraunkortasuna sustatuko dituena.

04 **Gizarte-erantzuna larrialdien kudeaketan txertatzea,** administrazio publikoen eta gizarte-erakundeen arteko koordinazio-mekanismo iraunkorrak ezarriz krisi eta larrialdien aurrean prestatzeko, erantzuteko eta berreskuratzeko, laguntzen jarraitutasuna eta zaurgarritasun handienean dauden pertsonen babesa bermatuz.

05 **Boluntariotzari buruzko 45/2015 Legearen garapen eraginkorra bultzatzea**, haren Erregelamendu Orokorra onartuz, borondatezko ekintza sustatzeko, aitortzeko eta babesteko politika publikoak indartuz, eta boluntariotza herritarren parte-hartzearen funtsezko modu gisa aitortuz.

06 **Haurren parte-hartzerako bide egonkorrak indartzea eta finkatzea**, neskato, mutiko eta nerabeen proposamenak haiei eragiten dieten politiken diseinura, jarraipenera eta ebaluaziora eramateko aukera emango dutenak.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Boluntariotzaren 45/2015 Legearen Erregelamendua	**2015etik zain** Programaren datua	**Onartua**	**2027**
Herritarren Segurtasunerako Legea	*Neurri berria*	**Erreformatua**	**2027**

26

ARDATZA 26 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Pobrezia desagerraraztea

Zuretzat garrantzitsua bada: Gizarteratzea | Familiak eta haurrak

Pobreziaren amaiera erabaki politiko bat da. Hori da M+Jren izateko arrazoia 2004tik. Munduko herrialde aberatsenetako batean, milioika pertsona ez dira hilabete-amaierara iristen, ezin dute berogailua piztu edo ondo jateari uko egiten diote alokairua ordaintzeko. Egoera horri amaiera emateko, gobernu-aldaketei biziraungo dien eta pobrezia lehen pertsonan bizi dutenak kontuan hartuko dituen Estatu-konpromiso bat behar da.

01 **Pobrezia eta Gizarte Bazterketa Prebenitzeko eta haien aurka Borrokatzeko Estatu Itun bat sinatzea**, pobrezia murrizteko helburu zehatzak, aurrekontu-konpromiso egiaztagarriak eta jarraipen- eta ebaluazio-mekanismoak ezarriko dituena, pobrezia-esperientzia duten pertsonen eta gizarte-erakunde espezializatuen benetako parte-hartzea bermatuz.

02 **Gizarte Zerbitzuen Estatuko Lege bat onartzea,** lurralde osoan gizarte-zerbitzuen babes-, irisgarritasun-, kalitate- eta sarbide-estandar komun minimoak ezarriko dituena, sistemaren kohesioa eta hartzaileen eta hirugarren sektorearen parte-hartzea indartuz.

03 **Bizitzeko Gutxieneko Diru-sarrera zabaltzea eta hobetzea**, egoera zaurgarrian dagoen biztanleria osoarengana iritsiko den tresna bihurtzeko, zenbatekoak handituz eta pobrezia intentsitate handiagoz murriztuko duten sarbide-atalase zabalagoak finkatuz, eta laguntzak indibidualak, baldintzarik gabeak, enpleguarekin

bateragarriak eta eskaera eta emakida zailtzen dituzten oztopo burokratikorik gabeak izango direla ezarriz.

04 **Haur-pobreziaren aurka borrokatzea,** pobrezia-egoeran dauden neska-mutiko guztiei eskola-jantokirako sarbidea bermatuz, haur eta nerabe zaurgarrienei Bizitzeko Gutxieneko Diru-sarrerarako sarbidea bermatuz eta neska-mutikoek eta nerabeek etxebizitza duin bat izateko eskubidea bermatuko duten neurriak areagotuz, besteak beste.

05 **Energiarako eskubidea gizarte-eskubide gisa bermatzea eta pobrezia energetikoa desagerraraztea**. Horregatik, babesten dugu Estatuak energiaren prezioa finkatzen edo arautzen esku hartu ahal izatea, bai eta baliabideen erabilera eraginkorrean ere, banaketa berdinzaleagoa lortzeko. Pobrezia energetikoari amaiera emateko, estrategia nazionala indartu behar da gizarte-neurri, efizientzia energetikoko neurri eta merkatuan esku hartzeko neurri gehiagorekin.

06 **Eskubide digitalak eta herritartasunaren erabateko erabilera bermatzea**, digitalizazioak bazterketa-modu berriak sor ez ditzan saihestuz, aurrez aurreko arreta ziurtatuz eta prozedura administratiboetan eta eskubide, prestazio eta zerbitzu publikoetarako sarbidean laguntza jasotzeko eskubidea aitortuz.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Pobrezia- edo bazterkeria-arriskua (AROPE)	%25,7 INE, ECV · 2025	**‹ %20**	**2030**
BGDrako eskubidea izan arren jasotzen ez duten etxeak	%55 AIReF · 2025	**‹ %25 (ofiziozko emakida)**	**2030**
Pobreziaren aurkako Estatu Ituna	*Neurri berria*	**Sinatua, urteko helburuekin**	**2027**

KONTSULTATUTAKO ITURRIAK [6] Oxfam Intermón [8] Plataforma del Tercer Sector

27

ARDATZA 27 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Genero-berdintasuna eta emakumeen eskubideen babesa

Zuretzat garrantzitsua bada: Berdintasuna | Eskubideak eta demokrazia

> *Emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna giza eskubideen eta oinarrizko justiziaren kontua da. Mugimendu feministaren bultzadari esker asko aurreratu da, baina indarkeria matxistak hiltzen jarraitzen du, pobreziak emakume-aurpegia du eta zaintzak, batez ere, haien gain erortzen jarraitzen dute. Benetako berdintasuna nahi dugu, biktimak babestuko dituena, esplotazio mota oro borrokatuko duena eta gizonak ere zaintzarekin konprometituko dituena.*

1. Genero-indarkeriaren eta sexu-indarkeriaren forma guztien aurkako babes integral eta eraginkorra bermatzea, Genero Indarkeriaren aurkako Estatu Itunaren 461 neurriak eta emakumeen aurkako indarkeriari eta etxeko indarkeriari buruzko Europako Zuzentaraua aplikatzen direla ziurtatuz. Biktimen prebentzioa, arreta eta babesa indartzea, erakunde publikoen erantzun koordinatua bermatuz.

2. Genero-indarkeriaren biktima diren emakumeen autonomia ekonomikoa eta gizarte-babesa bermatzea, laguntza ekonomiko nahikoetarako eta egoitza-baliabideetarako sarbidea erraztuz, bizi-arriskurik ez dagoenean ere. Genero-indarkeriaren egiaztagirien indarraldia eta irismena sexu-indarkeriarenekin parekatzea,

sorospenen aldi-estaldura zabaltzea eta biktimen laguntzak eta eskubideak Europar Batasun osoan aitortzen direla bermatzea. Era berean, genero-indarkeriaren ondorioz umezurtz geratutako neska-mutikoentzat babes ekonomiko eta sozial egonkorra eta luzea ezartzea.

3. Pobreziaren feminizazioaren eta emakumeei eragiten dieten desberdintasun ekonomikoen aurka borrokatzea, soldata-arrakala murrizteko, zaintzako langile informalen lan-baldintzak hobetzeko eta hilekoaren pobrezia bezalako zaurgarritasun-egoerei heltzeko neurriak bultzatuz. Arreta berezia jartzea emakume ijitoengan, migratzaileengan eta gizarte-bazterketa arriskuan daudenengan.

4. Hezkuntza-etapa guztietan berdintasunean oinarritutako hezkuntza eta genero-indarkeriaren prebentzioa bermatzea, curriculum komunean hezkidetzari, zaintzetako erantzunkidetasunari, errespetuan oinarritutako harremanei eta indarkeriaren prebentzioari buruzko edukiak txertatuz, ikasleen adinera eta heldutasunera egokituak. Irakaskuntza horiek Lanbide Heziketara eta unibertsitatera zabaltzea, irakasleen prestakuntza eta familiekiko lankidetza indartzea, eta haien jarraitutasuna ziurtatuko duten akordio politikoak sustatzea.

5. Pertsonekin zuzenean lan egiten duten profesionalentzat genero-berdintasuneko prestakuntza derrigorrezkoa ezartzea, bereziki hezkuntza-, osasun-, justizia-, gizarte-zerbitzu- eta administrazio publikoetako eremuetan, diskriminazio- eta indarkeria-egoeren prebentzioa, detekzioa eta arreta hobetzeko.

6. Pertsonen salerosketaren eta sexu-esplotazioaren aurka borrokatzea, batez ere emakumeen eta neskatoen kasuan, delitu horien prebentziora eta jazarpenera eta biktimen babesera eta erreparaziora bideratutako baliabideak handituz. Prostituzioaren abolizioaren bidean aurrera egitea, hura egiten duten pertsonak babesik gabe gera ez daitezen bermatuz eta enplegu duineko eta gizarte-laguntzako alternatibak erraztuz.

7. Espainian ordezko haurdunaldiaren debekuari eustea, ugalketa-esplotazioko egoeren aurkako babes-neurri gisa, batez ere emakumeen pobreziari eta zaurgarritasun ekonomikoari lotuta daudenean.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Generoko soldata-arrakala	%15,7 INE, EES · 2023	**< %8**	**2030**
Bikotekideak edo bikotekide ohiak eragindako feminizidioak	48 Gobernuaren Ordezkaritza · 2025	**-%50**	**2030**
Genero Indarkeriaren aurkako Estatu Itunaren neurriak	461 neurri Estatu Ituna	**%100 aplikatuak eta ebaluatuak**	**2030**

KONTSULTATUTAKO ITURRIAK [1] Amnistía Internacional

28

ARDATZA 28 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

LGTBI pertsonen eskubideak eta benetako berdintasuna

Zuretzat garrantzitsua bada: Berdintasuna | Eskubideak eta demokrazia

1. LGTBI pertsonen eskubide-berdintasuna bermatzea eta haien aurkako diskriminazioaren aurka borrokatzea. LGTBI pertsonen eskubideak babesteko legeriaren aplikazio eraginkorra indartzea, sexu-orientazioagatiko eta genero-identitate edo -adierazpenagatiko diskriminazioaren eta indarkeriaren aurrean prebentzio-, salaketa- eta babes-mekanismo irisgarriak bermatuz. Administrazioen arteko koordinazioa bultzatzea, lurralde osoan babes eraginkorra ziurtatzeko.

2. LGTBI pertsonen berdintasunerako eta inklusiorako estatuko estrategiak indartzea. LGTBI Pertsonen Tratu Berdintasunerako eta Diskriminaziorik Ezerako Estatuko Estrategiaren eta Trans Pertsonen Gizarteratzerako Estrategiaren finantzaketa, aplikazioa eta ebaluazioa bermatzea, autonomia-erkidegoekin eta gizarte-erakundeekin lankidetzan. Funtsezko zerbitzu publikoetako profesionalen sexu- eta genero-aniztasunari buruzko prestakuntza indartzea, bereziki osasunean, hezkuntzan, gizarte-zerbitzuetan eta biktimen arretan.

3. Sexu- eta genero-aniztasuna errespetatzen duen hezkuntza inklusiboa sustatzea. Autonomia-erkidegoekin koordinatuta, hezkuntza-curriculum komunean hezkuntza-etapa bakoitzera egokitutako edukiak txertatzea, berdintasuna, sexu- eta genero-aniztasunarekiko errespetua eta diskriminazioaren prebentzioa sustatuko dituztenak. Irakasleen prestakuntza eta LGTBIfobiagatiko eskola-jazarpenaren aurkako prebentzio- eta jarduketa-protokoloak indartzea.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
LGTBI eta trans estrategia estatalak	*Neurri berria*	**Finantzatuak, urteko ebaluazio publikoarekin**	**2027**

29

ARDATZA 29 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Etxegabezia

Zuretzat garrantzitsua bada: Gizarteratzea

> *Kalean lo egitea ez da aukera bat: bazterketaren formarik muturrekoena da, eta gizarte osoarentzako zauri bat. Etxerik gabeko pertsona bakoitzaren atzean ia beti saihestu zitekeen galeren historia bat dago. Prebenitzea, laguntzea eta, batez ere, etxebizitza egonkor bat eskaintzea proposatzen dugu, bizitza berreraikitzeko abiapuntu gisa.*

1. Muturreko Pobrezia eta Etxegabezia Prebenitzeko Estatu Itun bat sustatzea, finantzaketa espezifikoarekin, alerta goiztiarreko sistemekin eta administrazioen, gizarte-zerbitzuen, kale-esku-hartzeko taldeen eta larrialdi-baliabideen arteko koordinazio-protokoloekin. Inor ez dadila erakunde publiko batetik zuzenean kale-egoerara irten bermatzea. Bizitoki-bazterketaren prebentzioan gizarte-sentsibilizazioa eta herritarren parte-hartzea sustatzea.

2. Etxerik gabeko pertsonen autonomian zentratutako arreta integrala eta pertsonalizatua bermatzea, haien erabakiak eta bizi-proiektuak errespetatuko dituzten laguntza autozuzendutako ereduen bidez, osasun-arretarako, osasun mentalerako eta beharrezko zaintzetarako sarbide eraginkorra ziurtatuz.

3. Gizarte- eta lan-inklusiorako eta enplegu pertsonalizaturako programak garatzea, etxegabezia-egoeran dauden pertsonen gaitasun, behar eta nahietara egokituak, haien autonomia ekonomikoa sustatuko dutenak eta beren bizi-proiektuak eraikitzeko edo berreraikitzeko aukera emango dietenak.

4. Komunitate-arretaren eta desinstituzionalizazioaren eredu baterantz aurrera egitea, aldi baterako egoitza-baliabideetan edo baliabide instituzionaletan oinarritutako erantzunak pixkanaka etxebizitza- eta laguntza-alternatiba egonkorrekin ordezkatuz, autonomia pertsonala, gizarteratzea eta komunitatean bizitza betea garatzea sustatuko dutenak, pertsonak arreta-sistematik irten ahal izateko azken helburuarekin. Pobrezia-egoeran dauden pertsonen aurkako aurreiritziak eta estigmatizazioa borrokatuko dituen komunikazio publiko errespetuzkoa sustatzea.

5. Etxegabezia desagerrarazteko programa espezifiko bat sortzea Etxebizitzaren Estatuko Planaren barruan, aurrekontu propioarekin, etxebizitza publikoaren erreserbekin eta autonomia-erkidegoekin lankidetzan egindako finantzaketarekin. Etxebizitzan oinarritutako titulartasun publikoko programak zabaltzea, hala nola Housing First eta Housing Led, bai eta pertsona bakoitzaren beharretara egokitutako beste bizitoki-irtenbide batzuk ere, etxebizitza sozialerako higiezinak erosteko eta birgaitzeko finantzaketa emanez eta laguntza pertsonalizatua bermatuz, etxebizitza oinarrizko eskubide gisa aitortuz eta autonomia berreskuratzeko, gizarteratzeko eta gainerako eskubide eta zerbitzuetarako benetako sarbiderako abiapuntu gisa.

6. Etxebizitzarako sarbidea aurretiazko baldintzarik gabe bermatzea. Etxebizitza sozialerako sarbidea ez da egongo aurretik laneratze-prozesu bat edo beste baldintza batzuk gainditu izanaren mende: bi prozesuak batera joango dira. Etxebizitza ez dago baldintzatuta pertsonak aurretik bere osasun-, enplegu-, mendekotasun- edo gizarte-arazoak konpontzearen mende, eta laguntza profesional pertsonalizatua eskaintzen da, haren autonomia eta erabakiak errespetatuz. Housing First (Lehenik etxea) programak etxebizitza indibidual eta egonkor bat ematen die etxegabezia-egoeran dauden pertsonei, batez ere bazterketa luzeko egoerak edo behar konplexuak dituztenei. Housing Led programak etxebizitza-irtenbideak eskaintzen ditu etxegabezia-egoeran dauden pertsona helduen eta gazteen autonomia sustatzeko: aldi baterako ostatuak, etxebizitza partekatuak edo indibidualak, eta bizi-proiektu autonomo bat berreskuratzeko edo garatzeko laguntza. Etxebizitza ez da oinarrizko eskubide bat soilik: beste eskubide eta zerbitzu batzuetarako atea irekitzen du.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Etxerik gabeko pertsonak	≥ 37.000 Hogar Sí · 2024	**-%50**	**2030**
Erakunde publikoetatik kalera irteerak	*Neurri berria*	**Bat ere ez**	**2028**
Etxegabetasuna desagerrarazteko programa (Housing First / Led)	*Neurri berria*	**Etxebizitza Plan Estatalaren barruan, aurrekontu propioarekin**	**2027**

KONTSULTATUTAKO ITURRIAK [9] Red FACIAM

30

ARDATZA 30 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Espetxeak eta gizarteratzea

Zuretzat garrantzitsua bada: Gizarteratzea | Eskubideak eta demokrazia

> *Konstituzioak zigorrak berrheziketara eta gizarteratzera bideratzen ditu, eta ez dugu beti betetzen. Prestakuntzarik, loturarik eta laguntzarik gabe espetxetik irteten denak aukera askoz gehiago ditu berriro sartzeko. Kaltea konponduko duen, familia-loturak zainduko dituen eta benetako bigarren aukerak emango dituen sistema baten alde egiten dugu.*

1. Justizia leheneratzailera, birgaitzera eta gizarteratzera bideratutako espetxe-eredu bat bultzatzea, kaltearen konponketa, erantzukizunaren onarpena eta familia- eta komunitate-loturen berreraikuntza sustatuko dituzten neurriak bultzatuz. Espetxeko errealitateari buruzko informazio publiko zehatza sustatzea, askatasunik gabeko pertsonei buruzko aurreiritzien eta desinformazioaren aurka borrokatuz.

2. Espetxe guztien irisgarritasun- eta funtzionamendu-arau oinarrizkoak homologatzea —bereziki bisita-araubidea—, barneratuen eta haien familien eskubideak dauden espetxearen araberakoak izan ez daitezen. Espetxe guztien irisgarritasuna bermatzea garraio publikoaren bidez, bisitak eta profesionalen eta gizarte-erakundeen sarbidea erraztuz, isolamendu geografikoak lotura pertsonalak eta komunitarioak mantentzea zaildu ez dezan.

3. Askatasunik gabeko pertsonen familiei arreta emateko eta laguntzeko programak indartzea, laguntza psikologikoa eta soziala eta eskuragarri dauden baliabideei buruzko

orientazioa eskainiz, eta familia-loturak mantentzea erraztuz, batez ere adingabeko seme-alabekin.

4. Kalitatezko espetxe-osasun arreta bermatzea, gainerako biztanleriarekiko ekitate-baldintzetan, osasun-profesional bakoitzeko gehieneko paziente-ratioak eta langile eta baliabide nahikoak ezarriz. Espetxe-osasuna autonomia-erkidegoetako osasun-zerbitzu publikoetara eskualdatzea osatzea, osasun-sistema publikoan erabat integratzen dela ziurtatuz.

5. Enplegu-aukerak eta laneratzea hobetzea. Espetxeetan Lanbide Heziketaren eskaintza zabaltzea, prestakuntza-ibilbide akreditatuetarako eta lan-merkatuaren beharretara egokituetarako sarbidea bermatuz. Zigorra bete duten pertsonen kontratazioa sustatzea, kontratatzen dituzten enpresei hobariak emanez, laneratzeko eta berriro delitu egitea prebenitzeko benetako bide gisa.

6. **Espetxeetako langileak hautatzeko prozesuak hobetzea**, kategoria profesional guztietan, ezagutza-probez gain, gaitasun pertsonalen, enpatiaren eta barneratuei tratu duin eta errespetuzkoa emateko gaitasunaren ebaluazioa txertatuz. Era berean, langile guztiak, kategoriagatik edo karguagatik salbuespenik gabe, espetxeetara sartzeko segurtasun-kontrol berberen mende daudela bermatzea.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Espetxeratutako biztanleria	62.522 barneratu ACAIP-UGT · 2025eko abe.	**Neurri alternatibo eta baldintzapeko askatasun gehiago**	**2030**
Espetxe-medikuntzako lanpostu hutsak	**> %72** ACAIP-UGT · 2025	**%100 beteak**	**2028**
Lanbide Heziketa espetxean	*Neurri berria*	**Ibilbide egiaztatua eskatzen duen barneratu orori**	**2029**

31

ARDATZA 31 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Nazioarteko lankidetza

Zuretzat garrantzitsua bada: **Mundua eta bakea**

> *Giza eskubideek ez dute mugarik, eta gure erantzukizunak ere ez. Garapenerako lankidetza gosearen, pobreziaren eta milioika pertsona beren etxeak uztera behartzen dituzten kausen aurka borrokatzeko tresnarik eraginkorrenetako bat da. %0,7ko konpromisoa behingoz betetzea proposatzen dugu, eta lankidetza Estatuko politika egonkor, koherente eta garapenaz kanpoko interesetatik libre bihurtzea.*

01 **Garapenerako nazioarteko lankidetza sendotzearen alde egitea**, Estatuko politika sendo, eraldatzaile, koherente, eraginkor eta instituzionalki eta aurrekontuz indartu gisa, 1/2023 Legean ezarritakoa betez, eta alderdi politikoen arteko elkarrizketari eta adostasun zabalari eutsiz, gizarte-eragileen parte-hartze aktiboarekin.

02 **Espainiako lankidetza-sistemaren erreformaren barruan onartutako arau-, erakunde- eta erregelamendu-erreformak garatzen eta operatibo bihurtzen jarraitzea**, bai eta VI. Gida Planean aurreikusitakoa ere, haren ikuspegiekin eta dagozkion estrategiekin, bakearena barne. Garapenerako Nazioarteko Lankidetzaren Espainiako Agentzia (AECID) indartzea, Kudeaketa Kontratu berri batekin, funtsezkoa da politika hori artikulatzen duen erakunde espezializatu gisa.

03 **Garapenerako erakundeekiko (GGKE) harremana sendotzea, lankidetza-politikaren ezinbesteko eragile espezializatu gisa**. Horrek esan nahi du GGKEen eta Estatuko Administrazio Orokorraren arteko Harreman Esparrua sendotzea, aldizkako

elkarrizketa instituzionalari eustea, eta batez ere AECIDek kudeatutako finantzaketa-tresnen bidez aurrekontu-hornidura egoki baterantz aurrera egitea (legealdiaren amaieran urtean gutxienez 400 M€ bideratuz), erakundeen eta sareen exekuzio-gaitasuna, hedadura, esperientzia eta aliantzak aprobetxatuz.

04 **Garapen Iraunkorraren eta Garapenerako Finantzaketaren Agendetan aurrera egitea sustatuko duen aldebakartasun aktibo bat defendatzea**, non Estatuek konpromiso sinesgarriak eta lotesleak adostuko dituzten herrialde guztiekin, Hego globalekoak barne, maila berean erabakiak hartzen dituzten eragile gisa.

05 **Estatuko Lankidetza Legean ezarritakoa eta herrialde gisa aurrekontu mailan hartutako nazioarteko konpromisoak betetzea,** Espainiako Errenta Nazional Gordinaren %0,7 Garapenerako Laguntza Ofizial gisa esleitzen dela ziurtatuz.

06 **Printzipioetan oinarritutako, pertsonengan zentratutako eta Nazioarteko Zuzenbide Humanitarioa errespetatzen duen ekintza humanitarioa sustatzea**, beharrei erantzungo diena eta krisi humanitarioen eta gatazka armatuen eragina gehien jasaten dutenei babesa emango diena. Ekintza humanitarioaren, garapenaren eta bakearen arteko lotura hirukoitzaren orientazioak jaso ditzala; tokiko eragileak erantzunaren erdigunean jar ditzala; eta Espainiako GGKEak bazkide estrategikotzat aitor ditzala, nazioarteko erantzunari egiten dioten balio erantsiagatik. Haren estrategia eguneratu beharko da, eta finantzaketa nahikoa, malgua eta aurreikusgarria eman beharko zaio (GLOren guztizkoaren %10).

07 **Finantza-lankidetza bat bultzatzea, batez ere FEDESen bidez, garapen iraunkorra eta giza eskubideak sustatzeko Espainiako lankidetzaren helburuekin lerrokatua.** Bere eragiketa gehienak Gida Planeko GLO jasotzen duten herrialde lehenetsietan zentra ditzala, beste tresna batzuen osagarri gisa; gardentasunean, kontu-ematean eta lorpenen eta jardunbide egokien komunikazioan aurrera egin dezala; eta haren eragina handituko duten eta gizarte zibilaren parte-hartze aktiboa ziurtatuko duten tresna berriak gara ditzala diseinuan, ezarpenean, jarraipenean eta ebaluazioan.

08 **Estatu eta Europa mailan kanpo-politika eta lankidetza-politika feministak aplikatzen aurrera egiten jarraitzea**, Lankidetza Feministaren Estrategia eta estatuko eta Europako Kanpo Politika Feministaren Plan berri bat (GAP IV) garatzea sustatuz, aurrekontu-hornidura egoki batekin (genero-berdintasuna helburu nagusitzat duen GLO osoaren %20).

09 **Kanpo-zorraren baliogabetzea sustatzea**, bai eta kanpo-zorreko kontratuei buruzko herritar-auditoretzak egingo dituzten batzorde independenteak sortzea ere.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Garapenerako Laguntza Ofiziala	BENaren ≈ %0,27 · 4.500 M€ Espainiako Lankidetza · 2025	**BENaren %0,7**	2030
Ekintza humanitarioa	*Neurri berria*	**GLOaren %10**	2030

KONTSULTATUTAKO ITURRIAK [2] Coordinadora ONGD [3] Enlázate por la Justicia

32

ARDATZA 32 · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Landa-eremua berriro populatzea

Zuretzat garrantzitsua bada: Landa-eremua Planeta

Landa-Espainiak zaintzen ditu lurra, ura eta elikatzen gaituzten elikagaiak, eta hamarkadetan zehar zerbitzurik, garraiorik eta aukerarik gabe utzi da. Herriak berriro populatzea lurralde-justiziaren eta etorkizun partekatuaren kontua da. Landa-eremuarentzako diskriminazio positiboa eta zerbitzu publiko bermatuak proposatzen ditugu, geratzea edo itzultzea aukera posible bat izan dadin.

01 **Berriro populatzeko plan bat abian jartzea**, 5 urterako, Espainia Hustuko lurraldeetan (Funcasen 2019ko txostenak identifikatutako 23 probintzia), probintzia-hiriburuetan enpresak ezarriz. Lankidetza-lana sustatzea tokiko erakundeekin (udalak, foru aldundiak eta diputazioak), merkataritza-ganberekin eta autonomia-gobernuarekin, eskualde-garapenerako agentziekin, unibertsitateekin eta LH ikastetxeekin.

02 **Paisaiak berreskuratzea bultzatzea abeltzaintza estentsiboaren eta kontserbaziorako belarjaletasunaren bidez.** Belarjale handiak eta bertako abere-arrazak lurraldearen kudeaketa ekologikoan erabiltzea sustatzea, larreak berreskuratuz, landaredi erregarriaren metaketa murriztuz eta biodibertsitatea sustatuz. Kontserbaziorako artzaintza estentsiboko esperientzia pilotuak garatzea,

jarraipen zientifikoarekin, animalien ongizate-bermeekin eta emandako ingurumen-zerbitzuengatiko konpentsazio ekonomikoekin.

03 **Natura Birsortzeko Kidego Zibil bat eta Bioeskualde Kontseiluak sortzea.** Enplegu berdeko estatuko programa bat bultzatzea, ekosistemak lehengoratzera, suteak prebenitzera, lurzoruak berreskuratzera eta paisaiak birsortzera bideratua, gazteen eta landa-eremuko enpleguari arreta berezia jarrita. Administrazioek, tokiko komunitateek, nekazariek, abeltzainek eta adituek osatutako lurralde-parte-hartzeko kontseiluak eratzea, jarduketa horiek planifikatzeko eta gainbegiratzeko.

KONPROMISO NEURGARRIAK 2026–2030

Honela egiaztatu ahal izango duzu betetzen dugun

ZER	GAUR	HELBURUA	EPEA
Espainia Hustuaren birpopulatze-plana	*Neurri berria*	**Martxan 23 probintziatan**	**2026–2030**

ERANSKINA · HAUTESKUNDE-PROGRAMA 29N 2026

Iturri dokumentalak eta gizarte zibilaren ekarpenak

Hauteskunde-programa hau egiteko, giza eskubideekin, justizia sozialarekin, jasangarritasunarekin eta ongizate komunarekin konprometitutako gizarte zibileko erakundeen txostenak, diagnostikoak eta proposamenak kontsultatu dira.

Jarraian jasotzen diren erreferentziek haien ekarpenak aitortzen dituzte eta jatorrizko dokumentuak kontsultatzeko aukera ematen dute. Por un Mundo Más Justo (M+J) alderdiaren hauteskunde-proposamenak bere hausnarketa- eta lanketa politikoko prozesuaren emaitza dira, eta horiek hemen jasotzeak ez du nahitaez esan nahi aipatutako erakundeek programa osoarekin bat egiten dutenik.

[1] **Amnistía Internacional (2023).** *Elecciones generales 2023*: *prioridades de Amnistía Internacional para los partidos políticos*. Hemen eskuragarri: https://www.es.amnesty.org/fileadmin/user_upload/Prioridades_Amnistia_Internacional_ELECCIONES_GENERALES_2023.pdf

[2] **Coordinadora de Organizaciones para el Desarrollo (2026).** *Cooperar es lo normal. Una política de Estado imprescindible para la urgencia del presente. Propuestas para las elecciones generales de 29 de noviembre de 2026*. Hemen eskuragarri: https://coordinadoraongd.org/wp-content/uploads/2026/10/Documento_Politico_Elecciones26.pdf

[3] **Enlázate por la Justicia (2026).** Reivindicaciones prioritarias para la incidencia política de Enlázate por la Justicia. Hemen eskuragarri: https://www.enlazateporlajusticia.org/l/enlazate-por-la-justicia-promueve-un-dialogo-plural-sobre-cooperacion-justicia-socioambiental-y-paz/

[4] **España Puede Ser la Hostia (2026).** *El plan completo de la campaña. Diez propuestas para un país que se regenera*. Hemen eskuragarri: https://puedeserlahostia.es/?utm_source=chatgpt.com

[5] **Fundación para la Ciudadanía Global (2026).** *Causas, situación actual y soluciones para Ceuta.* Hemen eskuragarri: https://ciudadaniaglobal.es/crisis-ceuta/?utm_source=chatgpt.com

[6] **Oxfam Intermón (2026).** *Por una vida digna en España. Una agenda de país para las elecciones generales de noviembre de 2026*. Hemen eskuragarri: https://www.oxfamintermon.org/es/publicacion/agenda-pais-elecciones-generales-2026?utm_source=chatgpt.com

[7] **Plataforma de Infancia (2026).** *12 propuestas para situar a la infancia en el centro de la agenda política. Propuestas para las elecciones generales del 29 de noviembre de 2026*. Hemen eskuragarri: https://www.plataformadeinfancia.org/documento/12-propuestas-de-infancia-para-las-elecciones-generales-2026/

[8] **Plataforma del Tercer Sector (2026).** *Propuestas de la Plataforma del Tercer Sector para una legislatura social. Documento de propuestas electorales para la XVI Legislatura*. Hemen eskuragarri: https://coceder.org/documentacion/propuestas-de-la-plataforma-del-tercer-sector-para-una-legislatura-social?utm_source=chatgpt.com

[9] **Red FACIAM** (2026). *Cinco propuestas para avanzar hacia la erradicación del sinhogarismo en España. Resumen ejecutivo. Elecciones generales de noviembre de 2026*. Hemen eskuragarri: https://faciam.org/2026/10/29/cinco-propuestas-para-avanzar-hacia-la-erradicacion-del-sinhogarismo-en-espana/?utm_source=chatgpt.com.

M+J Bidezko Mundurantz

BIDEZKOA EZ BADA, ALDATU. / 29N

2004tik mundu justuago baten alde lan egiten dugu,
zorroztasunez, errespetuz eta senidetasunez.